

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacræ
Theologiæ Professoris, Cvrsus Philosophicus Vniversvs**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Dispvtatio XI. De Prædicamento Relationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](#)

Non convi-
ni hoc am-
ni qualita-
ti.

magis albus quam aliis, una aeris regio magis cali-
da, vel frigida quam alia, &c. Hæc tamen etiam pro-
prietas omnibus qualitatibus non competit, poten-
tia enim vitales dicuntur communiter non suffice-
re magis vel minus. Licet autem prima substantia di-
catur ab Aristotele maximè substantia, hoc tamen
solum dicitur ab attributo substanti, quod scilicet
individui aliis substant, non quoad intensiōnē.

IV.
Dubitant
aliqui u-
trum calor
& frigus
sint contra-
ria.

Dubitant hic aliqui, utrum inter calorem & fri-
gus (idem esse volunt de quibusunque aliis qualita-
tibus) sit vera & propria contrarietas, seu peculiaris
antipathia, & oppositio circa idem subiectum, an so-
lum se invicem expellant propter incapacitatem sub-
iecti, quo pacto quæcumque duæ formæ substantia-
les se invicem expellunt.

V.
Qui gra-
duis caloris
& frigoris
statuunt ho-
mogenes,
egre in iis
reperient
contrarie-
tatem.

Qui gradus caloris & frigoris statuunt homoge-
neos, ægrè propriam hinc contrarietatem reperient,
sed in ea sententia totum refundi videatur in limita-
tam virtutem subiecti, quod capax solum est natura-
liter octo graduum in universum caloris & frigoris.
Unde, quando subiectum est plenum, si alias gradus
inducatur, unus aliquis ex prioribus eadem opera
expellatur necesse est. Sicut si vas aliquod esset capax
octo tantum mensurarum aquæ, si non infundatur,
una aliqua ex prioribus effundi debet: périnde tamen
est quænam illa sit, sicut in gradibus etiam caloris
non refert quis sit qui ad inductionem novi gradus
expellitur, modò aliquis expellatur.

VI.
Si gradus
sunt hetero-
genei, clare
comittit ce-
ra inter has
qualitates
contrarie-
tas.

In verâ tamen sententiâ, gradus hiosce statuente
heterogeneos, facile ostenditur propriissima contra-
rietas inter has qualitates, & quod se invicem expel-
lant ob veram & peculiariter oppositionem quorun-
dam graduum inter se, & non ob meram incapaci-
tatem subiecti, si enim inducto quinto gradu caloris
ex. gr. expelleretur gradus aliquis frigoris, merè
quia subiectum habere nequit in universum nisi
octo gradus, sufficeret quæcumque ex gradibus fri-
goris expelli, & tamen videmus à quinto illo gradu
caloris peti peculiariter quartum gradum frigoris, ex-
teris illæsis, quod signum est, peculiariter oppositio-
nem, & ut ita dicam, inimicitiam naturalem inter
quinton gradum caloris & quartum frigoris inter-
cedere, quæ non intercedit inter quintum illum gra-
dum caloris & secundum vel tertium frigoris: sicque
peculiariter modo hi gradus sunt contrarii.

VII.
Amor & c-
diuum, affec-
tum, afor-
mori sunt
contraria.

Hinc infero, à fortiori oppositionem contrariam
intercedere inter amorem & odium, assensum &
disensum circa idem objectum; ita enim sibi invicem
adversantur ut nec in gradibus, quantumvis remissis,

consistere simul naturaliter in eodem subjecto pol-
sint. Hoc autem refundi nequit in incapacitatem sub-
iecti; subiectum enim, quod sustentare potest actum
amoris intensum ut octo, seu octo gradus amoris cir-
ca aliquod objectum, posset à fortiori sustentare
simil actum amoris & odij circa idem, quorum uter-
que esset intensus tantum ut unum, nisi peculiaris
esset inter eos oppositio.

Circa secundam etiam proprietatem Qualitatis n.
secundo relata, quod scilicet intendi possit & re-
mitti, quo pacto hoc etiam non competit substantia,
ostensum est in lib. de Generat. disp. decima fa-
nona, numero octavo.

VIII.

S E C T I O III.

De reliquis Prædicamentis.

A Ctin est influxus, seu causalitas, qua agens ali-
quid producit, seu est via ad terminum. *Patio Actio, Pat-*
est ratio formalis per quam effectus causatur, & su-
stentatur, ac educitur ex subjecto: de quibus latius in
Physicis disp. quadragesimâ. *Vbi* est ratio formalis per
quam res habet esse in loco, seu quâ loco affigitur.

Situs non distinguitur ab ubi & figurâ: significat
autem modum particulare taliter vel taliter occu-
pandi locum, sedendo scilicet, stando, cubando, &c.
& per hoc distinguitur ab *vbi*, quod hoc solum sig-
nificet præcisâ occupationem illius loci, non tamen
modum occupandi, quod scilicet quis sit hac vel illâ
ratione locatus.

Quando est duratio cuiusque rei, seu correspon-
denta ad tempus imaginarium. *Habitus* videatur de-
nominatio extrinseca à re habitâ, ut esse vestitum,
esse armatum; quod idem est ac habere vestes, vel
arma. *Habitus* nonnunquam alio modo sumitur, ut
cum dicimus, *Habitus & privatio*; tunc autem signi-
ficiat formam aliquam accidentalem oppositam pri-
vationi.

Hic tandem notandum, non omnia Prædicamen-
ta distingui realiter, imo neque ratione ratiocinata
semper secundum diversas formalites, sed aliqua
distinguuntur solum penes explicitum & implicitum.
Prima pars constat in *actione & passione*, qua se-
cundum communem sententiam non distinguuntur
realiter. Secunda pars ostenditur in *situ & Vbi*, imo
& in *actione & passione*, quæ non videntur aliter
distingui posse, quam penes explicitum & impli-
citum.

DISPUTATIO XI.

De Prædicamento Relationis.

SECTIO PRIMA.

Nonnulla ad Relationis notitiam pra-
mittuntur.

A Ristoteles hic c. de relatione prope finem rela-
tiva sic definit: *relativa* sunt quorum esse est ad Relativâ
aliquid, sive ad aliquid aliquo modo se habere, sive ut com-
muniter explicant interpres, *relativa* sunt, quorum esse est
ad aliud, sive respicere aliud, nam ut vicinus
d. i. s. l. n. 7. aliquid idem est ac aliud quid.

Ad Relationem ergo tria requiruntur, *fundamen-*
tum, terminus, & ratio fundandi. Fundamentum relatio-
nis est illud, quod referuntur, *Terminus* id ad quod re-
fertur, *Ratio fundandi*, quod & fundamentum proxi-
mum.

Ecc 4

N Ullam in toto cursu philosophico quæstio-
nem vel fusius autores, vel exactius tra-
cent, quam de Relatione, ejusque naturam
ac proprietates accuratissime declarant. Quod eo,
ut arbitrator, consilio faciunt, licet enim Relatio per
se res admodum minuta sit, ejus tamen mentio se-
pissime in rebus naturalibus explicandis recurrit,
quæ ut inter se ordinem quendam dicunt, ita per
hunc ordinem commodissime explicantur. Unde
quid ordo, quid respectus, seu (quod in re idem est)
Relatio sit, perfectum plene habeat necesse est,
quisquis rerum naturalium naturam indagandam
aggreditur, quam nisi habeat exploratam, ad singu-
los penè passus hæredit, nec incepto opere progre-
di omnino poterit. Hanc proinde hic explicandam
suscipiimus.

tum terminus. Et Ratio fundans.

nium vocatur; est illud, quod est causa, seu ratio, vel necessaria saltem conditio, ut una res respiciat, vel referatur ad aliam. Ex.gr. Petrus est Pater Pauli, substantia Petri est fundamentum Relationis patris, Paulus est terminus, & generatio vocatur ratio fundandi. Non tamen semper ratio fundandi, seu fundamentum proximum est realiter à subiecto distinctum, ut cum duas qualitates referuntur ad invicem relatione æqualitatis: & idem est de duabus substantiis, & aliis innumeris, de quibus postea.

III.
Relationes
dari affir-
mant omni-
nes, pauci
probant.

Dari hujusmodi Relationes ita authorum omnium testimonio probatur, ut eas negare error in philosophia censeatur à plurimis. Ratio autem efficax ad illas astruendas haud facilè assignatur. Probant aliqui, quia datur Relatio rationis, ergo & realis ad cuius similitudinem fingatur. Hæc tamen ratio non videtur efficax, ad hoc enim sufficere posset Relatio transcendentalis, ut cum videmus causam dicere habitudinem ad suos effectus, vel lapidem propendere ad centrum: nec enim ad aliquid fingendum opus est, ut aliud planè simile videamus, sed ex uno aliquo quod videmus, occasionem sumimus mille alia fingendi.

IV.
Optima
proba:io est
quod depa-
riantur Re-
lationes in
Divinis.

Ratio ergo efficacissimi sumitur ex Divinis, ubi certum est dati veras Relationes reales, ut Paternitas per quam Pater refertur ad Filium, & Filiatio per quam Filius vicissim refertur ad Patrem. Cū ergo in creatis sit etiam verè Pater & Filius, quidnatur Relationes, per quas in esse talium constituantur? Certè non repugnat ob perfectionem, cum alia entia longè perfectiora reperiuntur in creatis, ut substantia, quantitas, qualitas: nec propter imperfectionem, cum in Deo reperiuntur, licet in Deo, cum accidentium capax non sit, sicut substantia, & cum eo realiter identificare. Imò res variè non multò perfectiores in creatis reperiuntur, ut modi. Hæc ratio, licet fortassis non convincat, probabilitate tamen non caret.

V.
Multæ sunt,
que sine re-
latione con-
cipi neque-
ntur.

Secundū probatur: multa sunt in creatis, quæ sine ordine ad aliud intelligi nequeunt, hoc autem est Relatio, ergo. Major probatur, non possumus namque concipere Filium quin concipiamus substantiam illius referri ad aliquid aliud, ergo ibi concipiimus respectum aliquid, & relationem, seu respiciens ad terminum, nempe patrem, nec enim respicit se, sed aliud. Idem est in Patre respectu Filij, & ut multi volunt, in aliis Relationibus similitudinis, æqualitatis &c. Et hoc est quod dicit Aristoteles dum definit Relativa esse, quorum totum esse est ad aliquid, seu aliud quid se habere.

VI.
Duplex in-
tio Relatio-
nis. Esse ad.
& Esse in.

Hic etiam notandum in omni Relatione Prædicamentali, duplum reperi ratio nō, esse in & in Relatione. Esse ad. Esse in.

Ex his ergo duabus rationibus constat Relatio estque ratio in uno existens, aliud respiciens, ut paternitas existens in patre, respiciens filium.

S E C T I O N I I .

De Relatione rationis, secundū dici, Prædi- camentali, & transcendentali.

I.
De Relatio-
ne Rationis.

D E Relatione rationis fusè dictum est in Logica tract. de Ente rationis. Nihil ergo aliud est quam Relatio aliqua per intellectum facta in objecto, estque proinde ens rationis, utpote cuius totum esse est esse objectivè in intellectu, qui illud ad similitudinem alicuius Relationis realis fingit & fabri-

cat. Videatur disp. 17. Log. sec. secunda.

Relationem secundū dici confundunt aliqui cum transcendentali, sed male, transcendentalis enim Relatio ubicunque est, est vera & realis habitudine ad aliquid, causa ver. gr. ad effectum, ut constat in materia primâ respectu formarum, & potentias respectu suorum actuum. Relatio autem secundū dici id est solūm vocatur Relatio, quia per modum habitudinis, seu in ordine ad aliquid aliud explicatur, constitutioque solūm in modo nostro concipiendi, ut declarabitur numero sequente.

Nihil ergo est Relatio secundū dici intrinsecum objecto, sed sola denominatio extrinseca ab actu intellectus, illud concipiente in ordine ad aliud, ob imperfectionem nostri intellectus, qui res prout sunt in se concipere semper non potest. Non ergo attribuimus objecto quidquam per hujusmodi actum intellectus, sicut faciunt cum fingimus in illo Relationem rationis, sed solūm ex parte concipientis formatur conceptus ad imitationem rei alicuius positivæ, quam tunc menti representamus. Sic concipiimus res spirituales per modum corporis, Angelum ad modum juvenis alati, Deum Patrem ad modum sensis &c.

Relationes tamen secundū esse aliquo modo vocari solet secundū dici, in quantum scilicet concipiuntur & explicantur in ordine ad aliud, non tamen sunt Relationes secundū dici tantum, ut res aliae quæ explicantur per ordinem ad aliud ex parte modi concipiendi, cum tamen in re nullam dicant dici, ad illud habitudinem, ut Angelus ad juvenem alatum. Aliquo tamen modo possunt Relationes transcendentes vocari Relationes secundū dici, quia nimur non sunt tam propriæ Relationes, atque Relationes Prædicamentales, harum enim totum esse est ad aliud se habere, sicutque sunt purissimus respectus, cum tamen Relationes transcendentes, ut plurimum sint & vocentur res absolutæ, & non consistant pure in esse ad.

Inter Relationem transcendentalē & prædicamentalem hoc interest, quod Relatio transcendentalis sit ipsa Entitas rei, quæ respicit aliud. Relatio autem prædicamentalis est quid fundamentum, quod refertur, adveniens, ac proinde ut plurimum abesse licet, transdematica. Relatio est, quia transcendentalis Relatio, cum sit ipsa sola entitas rei, separari ab ea non potest, cum nihil separari possit à se. Ac proinde Relatio transcendentalis non advenit alicui rei jam in suo esse constitutæ, sed est aliquid realiter cum re illa identificatum, & comprens entitatem, cuius respectus esse dicitur. Prædicamentalis autem respectus advenit fundamento plenè jam in suo esse reali, seu essentiali conceptu constituto, & illi adhæret tanquam quid illud referens ad aliud.

Relatio itaque Prædicamentalis refert fundamen-
tum in quo est ad aliud. Relatio autem transcen-
dentalis refert se, ut materia est ordo sui ad formam, &
forma vicissim ad materiam. Qua etiam de causâ
vocatur transcendentalis, quod scilicet transcendentat
omnia ferè genera entium, omniaque prædicamenta-
ta, ut substantiam, quantitatem, qualitatem, actionem &c. cum tamen Prædicamentalis relatio certis
uniuersitatis tantum prædicamenti limitibus definiatur.

Relativa transcendentalia simpliciter vocantur en-
tia absoluta, ut suprà notavimus, respectu scilicet re-
lativorum prædicamentalium: Relativa enim sim-
pliciter sunt sola prædicamentalia: qua de causâ à S. Thoma & aliis Relationes transcendentes vocan-
tur subinde Relationes secundū dici, quia sunt alterius prædicamenti, & ipsarum munus non est pro-
priæ & adequate referre sicut prædicamentalium,
licet

Licet necessariò referant se ad aliud, seu sint sui referentiae, ut dictum est numero præcedente.

VIII.
Relatio Prædicamentalis respicit terminum ut purè terminum, nihil circa illum aliud agendo, quām merè respicitudo. Transcendentis verò Relatio aliquid semper aliud circa terminum facit, vel illum producendo, si sit actio productiva, vel uniendo si unio, cognoscendo, amando, &c. Conf. hoc insinuari videatur in ipsa definitione Relationis, *cujus totum esse est ad aliud*, seu pura respicientia termini, & quod non datur aliam denominationem termino, quām purè respici, seu meram, ut ita dicam, denominationem respecti: cum tamen Relatio transcendentis semper per termino aliquam aliam denominationem, ut jam dictum est.

IX.
Relatio Prædicamentalis aliud dat nomen dat Fundamento, aliam Termino.
Dices cūn quibusdam recentioribus; Relationem etiam prædicamentalem dare aliam denominationem, est enim assimilatio. Contrà, dat aliam denominationem fundamento, concedo antecedens; termino, nego. Vel si etiam det termino, ut in relationibus mutuis, dat termino, non ut terminus est unius relationis, sed ut est fundamento alterius. Unde relatio similitudinis non dat termino denominationem similis, sed tantum fundamento, terminum autem respicit ut purè terminum.

X.
Pater per Paternitatem respicit filium ut purè terminum, sed ipsum causando, ergo. Resp. distinguendo antecedens, causando per Relationem paternitatis, nego antecedens; per actionem generativam concedo: per paternitatem autem purè respicit filium, nihil circa ipsum agendo, sicut & filius vicissim per filiationem purè respicit patrem, nihil circa ipsum agendo.

XI.
Dices tertio; unio hypothistica inter naturam humana & Verbum Divinum respicit Verbum Divinum ut purè terminum, ut docent Theologi, & tamen est Relatio transcendentalis, ergo non est proprium munus Relationis prædicamentalis respicer ut purè terminum. Conf. cognitio, visio, & carteris actus immanentes, respiciunt objectum ut purè terminum, ergo &c.

XII.
Quo sensu Verbū sit purus terminus respicit etiā unionē hypothistica. Ad argumentum resp. licet unio hypothistica non hoc sensu respiciat Verbum Divinum, ut ab illo in genere causae materialis unio illa sustentetur, Verbum tamen verè unionem terminat intrinsecè, ita ut ea mediante, ex naturā humanā & Verbo fiat unum compositum substantiale, & per se, & ad hoc unio ex naturā suā ordinatur. Quare hoc solum sensu dicitur Verbum purus Terminus, quia non subjectat unionem, vere tamen ab unione afficitur. Ad confirmationem dico, licet cognitio, visio, &c. hoc sensu respiciunt objectum ut purè terminum, quod ipsi non sint intrinsecæ, dant tamen termino aliam denominationem quām purè respecti, nempe denominationem visi cogniti &c. in quo differunt à Relationibus prædicamentalibus, quæ suis terminis non aliam dant denominationem, quam respecti.

SECTO III.

Sitne Relatio prædicamentalis concretum ex fundamento & termino.

I.
Statuunt aliqui Relationes in concreto ex Fundamento, & Termino.
Invaluit inter recentiores quodam opinio, quam à Nominalibus desumptur, Relationem scilicet aliud nihil esse formaliter, præter fundamento & terminum, sed utrumque includere, & adæquatè ex iis coalescere, sicque dicunt Relationem similitudinis v.g. inter duos patres alios esse ipsos illos duos

parientes. Relationem etiam paternitatis Ioannis patris respectu Petri filij nihil aliud esse volunt, quam Ioannem & Petrum cum actione generativa.

Pro hac sententiâ undique à recentioribus queruntur autores, sed præter paucos Nominales ægrè quemquam invenient ex antiquis, qui eam sit sequutus. Imo Okamus qui fortasse vel primus, vel ^{Hæs sententia, inquit} inter primos eam tradidit, sic scribit in 1. d. 30. q. 2. ^{Okamus, est si quis, inquit, vellet relinquare autoritatem omnium, contra omnem posset Relationem, & dicere nihil aliud esse, quam nes antiquos, entitatem fundamenti, & termini. Ex quibus Okami verbis duo deduco: primò existimat ipsum hanc opinionem esse contra autoritatem omnium antiquorum, deinde illos qui eam amplectuntur, quidquid verbis præ se ferant, re tamen vera tollere omnem Relationem. Tenet hanc sententiam P. Hurt. d. 15. Met. l. 2. P. Arriag. d. 12. Log. l. 5. n. 19. & sec. 9. P. Oviedo cont. 9. M. t. 4. n. 19. & quidam recentiores. Catur etiam P. Sua. sed ille, licet uno vel altero loco obscuris loquatur, ubi tamen suam explicat sententiam clarissimè assertum Relationem adæquatè se tenere ex parte fundamenti & solum respicere terminum, sicque P. Hurt. l. 3. citato §. 29. tandem fatetur P. Suarez huic sententiae adversari.}

Impugnat primò hæc sententia, & suppono cum tota schola Philosophorum, ex Aristotele, qui hic integrum caput scribit de iis qua sunt ad aliquid, seu de Relatione: & in Metap. de iisdem iterum tractat, dari relationem: quo posito sic argumentor. Defi. ^{Ex definitione Relationis ex Aristotele est, Relatio est cuius totum esse est ad aliud; ergo tota ratio Relationis tenet rationis ostendit eam} ratione Relationis tenet se ex parte fundamenti. Pater consequentia, terminus nec partialiter respicit, vel refertur ad aliud, cum non posse consistere in illud aliud sit ipse terminus, nihil enim refertur ad scipsum, ergo tota ratio respicientia tener se ex parte fundamenti. Antecedens probatur, essentia respicientia est, ut totum ejus esse sit ad aliud, sed terminus non est aliud à se, ergo non habet respicientiam ad se, ergo non est pars hujus respicientia, ergo posito quod detur Relatio, necessario est vel solum fundatum, vel saltem tenet se adæquatè ex parte fundamenti, cum solum fundatum sit quod referatur ad aliud.

Conf. primò, terminus est id quod respicitur, seu id ad quod est Relatio, ergo id quod activè respicit, tenet se adæquatè ex parte fundamenti, ergo denominatio respicientis tenet se adæquatè ex parte fundamenti, sed denominatio respicientis formaliter provenit à Relatione, sicut denominatio albi ab alterbedine, ergo Relatio tenet se adæquatè ex parte fundamenti. Conf. secundò, in eo solum extremo est Relatio, quod denominatur Relatum, sicut ad id solum terminatur cognitio, quod denominatur cognitum, sed solum fundamentum denominatur Relatum, non terminus, ergo: terminus verò ad summum denominatur, ut ita dicam, extrinsecè respicitus à fundamento per Relationem, ergo terminus non est activè respiciens, sed solum est conditio, ut in fundamento resultet Relatio. Conf. tertio, propriissima ratio Relationis ab omnibus assignata est ratio *Ad*, sed terminus nec partialiter est ratio *Ad*, nisi ad summum causaliter, seu occasionaliter, ergo terminus non est omnino pars Relationis. Dices; est id quod respicitur, seu ad quod fundamentum terminatur. Contrà, ergo tota respicientia, seu Relatio tenet se ex parte fundamenti.

Impugnat secundò, hæc opinio planè tollit omnem Relationem: patet, nam ante positum terminum hic paries non respiciebat alterum, est enim formaliter, & adæquatè quid absolutum, sed posito termino non magis alterum respicit, ergo. Minor probatur, terminus est æquè absolutus atque fundamen-

II.

III.

IV.

V.

^{Opino de}
^{concreto pla-}
^{nè tollit Re-}
^{lationem.}

Non magis ex duobus absolutis fieri posse unum respectivum, quād albedo denominationem dulcis. Dices; saltem utrumque simul hoc habet. Contrā, non minus implicat ex duobus physice absolutis fieri unum verē & Physicē respectivum, quād ex duobus albīs unum nigrum, non enim minus inter se differunt respectivum & absolutum, si sermo sit de re, quād album & nigrum. Unde magis consequenter loquutus est Okamus suprà n. 2, qui dum hanc sententiam amplexus est, ipso facto contra omnium auctoritatem negandum esse relationem asseruit.

VI.

Ostenditur ex communione omnium sensuum Relationem esse in fundamento.

Tertiō est gravis difficultas in materia Relatiōne, utrum Relatio terminetur ad Relativū, an ad absolutū: hæc autem quæstio in hac sententiā habere locum non potest, si enim Relatio includat terminum ut partem, nihil est ad quod terminetur, terminus enim nec partialiter terminatur ad se, ergo inanis est hæc quæstio in hac sententiā. Dices; procedit quæstio de parte tantum Relationis, nempe de fundamento. Contrā, quare ergo non propounderunt Philosophi quæstionem de fundamento, sed de Relatione. Ceterè hinc arguitur manifestè secundūm communem omnium sensum, intelligere ipsos Relationem adæquatē tenere sc̄ ex parte fundamenti, & respicere seu esse respicientiam ad terminum.

VII.

Idem ultimis declarationibus.

Conf. sū in Relatione Pātris & Filii ex parte termini nihil aliud sit præter ipsam entitatem termini, Petrum ex. gr. frustra etiam proponeretur hæc quæstio, cum certum sit non posse fundamentum terminati ad respectivum, ubi nihil est nisi absolutum, ergo supponunt omnes esse etiam relationem ex parte Filii.

SECTIO IV.

Principia impugnatio sententie statuenter Relationem in complexo ex Fundamento & termino.

I.

In sententiā

de concreto,

idem est es-

se Patrem

& Filium.

Itaque impugnatur sententia illa Relatiōne constitutis in complexo. Ex hæc sententiā sequitur idem prolsus esse Patrem & Filium, seu se Patrem, esse Patrem & esse Filium, sed hoc dici nequit, ergo. Quod, hoc dici nequeat, constat: si enim sit planē idem à parte rei esse Patrem & esse Filium, de quounque prædicatur ac verificatur unum, prædicari potest & verificari alterum, cùm re ipsā in hac sententiā non sit unum & alterum: sicut quia idem à parte rei est esse album & esse disaggregatum visus, de quounque prædicatur unum, prædicari potest alterum, quia re ipsā non est unum ac alterum. At vero manifestè falsum videtur esse Patrem prædicari posse de eo de quo prædicatur esse Filium, magis quam esse dominum de eo de quo prædicatur esse servum, immo quam prædicari esse album de omni eo de quo prædicatur esse calidum.

II.

Ostenditur

sequi idem

esse Patrem

& Filium.

Major itaque probatur: Pater, seu esse Patrem in hac sententiā nihil aliud est, quād duo homines & generatio, Adam ex. gr. & Abel cum actione generativa ab Abelem terminata, sed Filius, seu esse Filium est hoc ipsum adæquatē, seu hæc tres entitatis, & nihil aliud, idem enim prolsus est Adam, generatio, Abel, & Abel, generatio & Adam, utrobique enim sunt hæc solæ tres entitatis, ergo idem planē est esse Patrem & esse Filium, sicque, ut dixi, de quounque prædicari potest unum, prædicari poterit aliud, contra communem omnium conceptum, & veritatem.

Ingeniosi quidam recentiores, ut hujus argumenti vim declinet, mitum in quo se partes vertant. Soluio de recto, & Abel in obliquo, esse verō Filium est Abel in obliquo non sufficit. Sed contrā, in lato priori argumento, & ostendo adhuc sequi esse prorsus idem Patrem & Filium, seu esse Patrem & esse Filium. Esse Patrem secundūm hunc modum respondendi est Adam in recto & Abel in obliquo, è contrā esse Filium est Abel in recto & Adam in obliquo, sed idem prorsus à parte rei est Adam in recto & Adam in obliquo, Abel in recto & Abel in obliquo, ergo si esse Patrem sit Adam in recto, & Abel in obliquo, est etiam Abel in recto, & Adam in obliquo, sicque idem planē est esse Patrem & esse Filium, seu Pater & Filius.

Minor hujus discursus, in quā solā est difficultas, probatur: Adam in recto (idem est de Abele) nihil planē aliud est præter Entitatem Adami à parte rei, & Adam in obliquo similiter nihil planē aliud est, quād eadem ipsissimæ entitas Adami à parte rei, sed hanc entitas Adami non distinguitur à parte rei à seipso, ergo Adamus in recto est planē idem ac Adamus in obliquo, ergo hæc distinguo non subsistit, & illa non obstante idem planē est Pater & Filius, & esse Patrem, & esse Filium.

Dices; est diversa acceptibilitas rei in recto & in obliquo, ergo ratione hujus constituvi potest distinctione inter esse Patrem & esse Filium. Contrā, acceptibilitas hæc vel distinguuntur realiter ab entitate Adami, Abelis, & generationis, vel non, si distinguuntur realiter, ergo non consistit adæquatē Relatio Pātris in his tribus entitatibus, sicque ulterius inquirō quid acceptibilitas illa ijs superaddit? si verō hæc acceptibilitas non distinguuntur à tribus illis entitatibus, redit prius argumentum, & per hanc acceptibilitatem non vitiat difficultas.

Respondent alij secundō: in Relatione præter tres illas Entitates involvi diversam cognitionem, unde inquit; Pater seu esse Patrem constituitur per actum intellectus repræsentantem Adamum in recto & Abelem in obliquo, esse autem Filium connotat actum vice versa repræsentantem Abelem in recto, & Adamum in obliquo. Contrā primō, à parte rei, nemine cogitante datur Relatio, seu esse Patrem, & esse Filium, ergo non constituitur per actum intellectus. Contrā secundō, Relatio est fundamentum illius conceptus, & eum aliquo modo antecedit, idem enim concipi potest ut Pater, vel ut Filius quia Relatio, est talis, cùm ergo antecedenter ad actum nulla sit in hæc sententiā diversitas inter Patrem & Filium, aequaliter denuo prius argumentum. Contrā tertiod, hæc physicum, cognitio comparat seu cognoscit Patrem relatum ad Filium, sed non cognoscit seipsum, ergo illa non ingreditur constitutionem Relationis. Contrā quartō, Relatio est quid adæquatē physicum, non minus quam esse album, calidum, lucidum &c. Sed hæc denominations nihil includunt intentionale, seu actum intellectus, ergo nec Relatio.

Tandem dicunt aliqui Patrem esse Adamum, Abel, generationem, & actum intellectus possibilis, quo repræsentetur Adamus in recto & Abel in obliquo, Filium verō connotare alium actum possibilem, quo è contrā, Abel repræsentetur in recto & Adam in obliquo. Sed contrā, hic enim modus explicandi Relationem easdem ferè patitur difficultates, & novam superaddit, quod scilicet entitatis mere physica, seu non intentionales, pendeant ab aliquo pure possibili. Imò implicante omni hujusmodi actu, posset dari Pater & Filius.

SECTIO

SECTIO V.

An Relatio consistat in fundamento connotante terminum ut conditionem.

I. **A**lij ergo recentiores sic philosophantur. Relationem inquit, si similiudinis v.g. non constituitur ex fundamento & termino, tanquam ex partibus, nec tamen volunt esse modum aliquem à fundamento & termino distinctum, fundamento extrinsecus adveniens; sed consistere, ajunt, adæquatè in solâ entitate fundamento per se respiciente terminum. Quia autem varij sunt modi hanc opinionem explicandi, singulos referemus.

II. **D**icunt ergo aliqui, Relationem consistere in novo quodam connotato, & formalitate in fundamento ad positionem termini emergere, non tamen realiter a fundamento distincta: in quâ opinione videtur esse P. Suar. d. 27. Met. sect. 2. num. præcipue 25. licet non omnino clare constet de ejus mente: eam saltem amplectuntur plurimi recentiores. Urgentem pro novâ hac formalitate rationem non video; præcipua quæ ab ejus auctoribus assertur, est, non esse multiplicanda Entia sine necessitate: ad quam rationem decursu hujus tractatus respondetur.

III. **I**mpugnatur hic modus philosophandi, primò, quæcumque nova vel entitas vel formalitas est in fundamento, emergit vel producitur de novo; alioqui erit à se, ergo datur ad eam nova actio. producetiva, sed nova actio realiter distincta, non potest non ad fundatum nisi ad terminum realiter distinctum, nam non est cur terminetur ad fundatum, cum hoc ergo realiter distincte distinguitur realiter à fundamento, quæ enim diversa actione primò producuntur naturaliter, distinguuntur realiter. Conf. jam est illa formalitas, & emergit in fundamento, antea ibi non erat; termino item per se est manente fundamento, ergo distinguitur realiter ab eo, hoc enim est præcipuum signum distinctionis realis, ut apud omnes est in confessio.

IV. **S**ecundò, hinc sequeretur idem Physicè primo produci de novo, & non produci: pacet sequela, hæc idem physicè formalitas jam producitur de novo, sed fundamen- produci, & tam non producitur de novo, & tamen hæc formalitas est idem realiter cum fundamento, ergo identiter producitur & non producitur, seu emergit & non emergit.

V. **T**ertiò, ex hoc modo philosophandi multa sequitur. Quantus à Philosophia plene rejicienda, si enim posito termino potest Relatio emergere, quæ non sit omnes ait, quid realiter distinctum, sed nova, solum formalitas, vitales esse, solum non formalitatem in fundamento, vel aliud, quæ non tantum aliquam formalitatem in oculo, objecto debite proposito resultantem, & ab oculo non realiter distinctam. sicque dici poterit actus vitales nihil esse aliud, quæ plas potentias vitales, positis objectis.

VI. **S**ecundò, dicunt alij nullam emergere formalitatem novam, sed totam Relatiōnēm consistere in solo fundamento adæquatè. Contrā priuò, hoc videtur intelligibile, nam paries A jam est similis alteri, postea non est similis, ergo perit in illo similitudo, ergo similitudo non erat solum fundamento, solum nimis unū paries A, sed aliquid vel realiter, vel solum formaliter ab eo distinctum: si enim tota essentia Relationis nihil aliud sit, quæ enī: as partis præcisæ, manente entitate parietis, maneat etiam, neesse est tota essentia Relationis.

VII. **C**onf. destructo pariete B perit Relatio, quam

paries A ad illum dicebat, sed non perit Relatio quam paries A dicebat ad parietem C vel D, ergo sunt Relationes distinctæ, sed entitas parietis A non est distincta à se, sed omnino eadem, ergo vel est admittenda formalitas illa, jam rejecta, vel aliquid aliud realiter à solo pariete distinctum.

SECTIO VI.

Alius modus Relationem explicandi per connotata.

Alij tandem dicunt, nullam hujusmodi formam, litatem in fundamento emergere, Relationem Alij dicunt tamen in fundamento constituant, & cum ipso idem Relationem significat, non sumendo fundatum quomodo esse fundatum, tamen in fundamento, ut ajunt, in his vel illis circumstantijs, ita ut terminus aliquo modo ingrediatur, sicque dicunt nulla hinc sequi contradictionis, extrema enim non eodem ordine participantur, paries enim in his circumstantijs est quoad verificationem propositionum diversus à se ut in alijs. Unde inquit, paries existente altero pariete est illi similis, illo autem non existente, non est illi amplius similis. Quod autem jam non sit similis, & erat similis antea, non sunt contradictionia, nam paries, inquit, in his circumstantijs potest recipere diversam denominationem à se, ut in alijs circumstantijs, nam in diversis circumstantijs est aliquo modo à se distinctus.

Has ergo conditiones & circumstantias esse volunt hi auctores connotata essentialia formalia, & differentia non veluti effectiva, ut eas statuere videbatur prior inter hunc modus explicandi Relationem sect. præcedente & postmodum statutus. Sicque ajunt has circumstantias aliquo modo integrandi conceptum Relationis, non ut partes, sicut & alios, asteruit opinio Nominalium sect. 3. & 4. impugnata, sed media quādā viā procedunt: hanc tamen denominationem fundamento ab his circumstantijs provenientem vocant partim intrinsecam, partim extrinsecam, sicut illi.

Hec doctrina in aliquibus admitti forsitan potest, & satis apta videtur ad difficultates yarras solvendas, & melius sine dubio loquitur, quād opinio sect. 3. relata: at in Relatione videtur esse peculiaris ratio, non potest cur non hic admittatur, Relatio enim, ubique est, est secundum Philophorum conceptum verus respectus, & vocatur ab Aristotele, S. Thoma, & alijs vera resipientia, item nexus, vinculum &c. sed non potest intelligi de novo in subjecto absolute recta resipientia, ex merita positione connotata extrinseci, nisi vel reliter nova formalitas in fundamento, vel addatur modus aliquis, aut forma, cuius effectus formalis sit aliud resipere; vera enim resipientia non magis oriuntur potest in re absolute sine aliquo ex parte illius rei superaddito, quæ ab alio aut alia quævis qualitas: nec enim magis videtur posse aliquid reddi de non resipientio vere resipientiū sine aliquo illi superaddito, si sermo sit dñe, quæ de non albo vere album.

Secundò, hic etiam urget quod attulimus contra primum modum explicandi scilicet, præcedente relatu, sequitur si enim possit aliquid de non resipiente transire posse aliquod ad resipientem sine aliquo resipientia, vel Relatione superaddita, cur non poterit quis transire de non resipiente ad videtur sine visione superadditam? Unde per additam sicut dicunt parietem resipientem alium, nihil aliud esse, quæ parietem in his circumstantijs, ita quidni dici possit potentiam videntem nihil aliud esse, quæ potentiam visivam in his circumstantijs, id est, cum debitâ propositione objecti apti?

Dicēs

V.
Visio erit pos-
tentia, visio
in his
circumstan-
tibus.

VI.
Tam Relatio
est actus se-
cundus in
suo genere,
quam visio
in suo.

VII.
Terminus
absolutus
non potest
reddere fun-
damentum
respectuum.

VIII.
Hac senten-
tia in re, ex-
dem est cum
sententia
Nominalium.

IX.
Terminus
in hac sen-
tencia, est
pars Rela-
tions.

X.
Terminus
secundus
hos autores
constituit
Relationem
in genere
causa quasi
formalis.

I.
Sententia
statuens Re-
lationem in
modo à Fun-

Dices; disparatatem esse, quod visio sit vera actio, & vitalis. Contraria; Relatio est vera resipientia: sicut ergo Relatio, & verus respectus, secundum hos autores nihil aliud est, nisi fundamentum in his circumstantijs. ita actus vitalis nihil erit aliud, quam potentia vitalis in his circumstantijs.

Conf. primò, sicut visio dicit ut actus secundus seu actuale exercitum potentia visiva, ita Relatio ab Aristotele & Philosophis communiter vocatur actuale exercitum, cuius essentia sit actu referre, & respicere. & esse ad, siveque esse quasi actum secundum fundamentum per se absoluti, & indifferentis, ac veluti in actu primo ut referatur, vel non referatur, transit vero in actu secundum per Relationem.

Dices; actio productiva tenet se ex parte effectus, imò aliqui dicunt ab eo non distingui, & tamen denominat causam agentem, ergo etiam poterit denominari fundamentum resipiens per solum terminum, vel per aliquid tenens se ex parte solius termini. Nego consequentiam; disparitas est, quia terminus hic est & quæ absoluotus atque fundamentum, unde non habet in se Relationem magis quam fundamentum effectus. Autem haberet, ut supponimus, in se veram actionem, vel productionem, per quam denominatur verè productus, & causa similiter verè producens.

Tertio, impugnatur hic modus loquendi quoad Relationem; dicentes enim parietem esse similem non esse parietem quomodounque, sed parietem positum altero, seu in his circumstantijs, ita ut alter paries aliquo modo Relationem ingrediatur non quidem, inquit, ut pars, sed ut connotatum. Impugnatur, inquit, hic enim modus Relationem explicandi in re idem est cum illo Nominalium sententia, scilicet discipendi quoad modum loquendi, illi enim dicunt Relationem esse hunc parietem & ceterum, hunc cum illo, quod reipsa est omni modo idem, siveque incidit haec sententia, in questionem de nomine. Unde eodem modo impugnatur haec sententia, quo illa.

Dices; terminum in hac sententia non ingredi propriè Relationem, sed eam adæquatè se tenere ex parte fundamenti. Contraria ergo tota essentia Relationis est fundamentum solum, sed antea erat fundamentum, ergo antea erat tota essentia Relationis, ergo antea erat Relatio, vel si tota Relatio non erat ante productum terminum, ergo terminus est pars Relationis, siveque velint nolint recidunt hi autores in opinionem Nominalium.

Quod ultrem, sic declaratur: posito termino, est Relatio, quæ non erat antea, ergo haec diversitas sit per terminum, vel in genere causa quasi efficientis, vel formalis; non primum, sic enim deberet aliqua nova formalitas emergere in fundamento, quod hi autores maximè averiantur; & merito; ergo secundum, seu in genere causa quasi formalis, ergo terminus aliquo modo ingreditur efficientiam Relationis tanquam aliquid spectans ad illius constitutionem; quod si dicatur, jam haec sententia planè non discrepat ab opinione Relationem statuente in concreto, quam scilicet & 4. impugnavimus.

S E C T I O . VII.

Refertur sententia Relationem statuens in modo à fundamento & termino distincto.

Terria itaque, caque in scholis celeberrima sententia est Relationem, ubicunque est, in modo à Fundamento & termino distincto sit iam esse: ita Cajet. i. p. quest. 28. a. 2. Ferrari. l. 4. cont. Gen. cap. 14.

Capreol. in i. d. 30. qu. 1. Bannes i. p. quest. 28. art. 2. damento & Sotus de prædic. Relat. q. 2. Fonsec. 5. Met. c. 15. q. 2. termino & secc. 1. Conimb. de Relat. c. 7. q. 1 a 4. Io. a 8. Thom. distincto. q. 17. de prædic. Relat. a. 4. Quod etiam docere videtur Scotus in 2. d. 1. q. 5. & in 3. d. 8. quæst. tenet etiam Rubic. 7. de Relat. q. 14. Mursia de Relat. d. 1. q. 5. & alij.

Hæc sententia videatur expressè esse de mente S. Thomæ i. p. qu. 28. a. 2. ad 2. ubi sic habet: *Sicut in Hac sententia. rebus creatis, in illo quod dicitur relative, non solum est inventire respectum ad alterum, sed etiam a' quid ab solutum, ita & in Deo: sed tamen alter & alter, nam id quod inventur in creaturâ, præter id quod continetur sub significatione nominis relativi est aliares, in Deo autem non est aliares, sed una & eadem.* Ubi cùm generatio loquatur S. Doctor de omni Relatione, non potest restrixi, quod vult P. Hurt. ut loquatur de Relatione fundata in qualitate, nam tunc non complete respondet objectioni, quam sibi p. oportuit ex S. Augustino, quæ procedebat de omni re.

Nec etiam satisfacit quod secundò respondent P. Hurt. hic d. 5. secc. 2. n. 12. & alij. S. Thomam per aliam rem in Relatione creatâ intelligere termi fundato superadditum, & soùm dicere S. Doctorem Relationem intelligit. distingui inadæquatè à termino, tanquam totum à Thomas. parte. Hoc, inquam, non satisfacit, assignat enim in eo differentiam inter Relationem creatam & inventam, quod in hac non sit alia res; at vero si per aliam rem intelligeret terminum, tam in Relatione increata esset alia res, quam in creatâ, cùm utraque habeat terminum; ergo, ut clarum est ex contextu, intelligit per aliam rem S. Thomas aliquid respectivum fundamento absoluto adveniens, illudque informans, quod non sit in Divinis.

Sed clarius adhuc loquatur S. Doctor, 4. contra Gentes cap. 14. a. 1. ubi Relationem Particularitatis & *Alius locus* Relationis in creatis vocat accidentia, & in hoc eas ubi S. Thom. distinguit a Relationibus Divinis, quæ inquit, sunt *mas distin-
substantia, sed entitas patris & Entitas filii in creatis* *gut Relatio-
nem à Fun-
damento, &* substantia, non accidentia, ergo Relatio non est Entitas patris & filii, secundum S. Tho. sed aliquid *Termine.* accidentiale superadditum. Deinde universim additum his verbis: *Relatio realiter adveniens substantia, & per se est substantia & imperfectissimum esse habet, quia non solum praæxigit esse substantia, sed etiam esse aliorum accidentium, ea quibus causatur Relatio, sicut unum in quantitate, ut causa aequalitatem, & unum in qualitate similitudinem; quid clarius?* Hoc autem non potest explicari, nisi primò realiter distingui ut Relatio à fundamento, nihil enim causare potest seipsum; & à fundamento & termino, nam illud unus seu complexum non potest dicti causare Relationem, si ab ea non distinguitur, sic enim aequaliter causaret ipsum. Deinde, ait S. Thomas, Relationem praæxigere existentiam aliorum accidentium, ergo Relatio secundum ipsum non est illa accidentia.

Idem q. 8. de potentia, a. 2. art. *substantiam crea-
tam non posse sibi identificare Relationem quæ est quid* *depo-
nitum, in quo, inquit, Differt ab essentia Dei, qua* *est in finita sit, potest alia sibi identificare.* Quod si asserat S. Thomas substantiam creatam non posse secum identificare Relationem ob imperfectionem, multa certi id magis affirmare de accidentibus, quæ sunt imperfectiona substantiam.

Idem præterea habet S. Doctor i. p. qu. 13. a. 7. & clarius 2. contra Gen. c. 1. per totum, præcipue na. 3. *Duo ab
iota S. Do-
ctor pro
productus per Relationem realiter in ipso existentes, Relatione
qua non mutatur, & n. 4. id ipsum prolequitur, dicens, distin-
cūcūq; aliquid de novo advenit neceesse est illud mutari
vel per se vel per accidēt. Si igitur, ait, prædicatur ali-
qua Relatio realiter in Deo existens, sequetur quod alia
quid Deo*

Dico de novo advenire, & sic quod mutaretur, vel per se, vel per accidens. Alius locus S. Thomæ pro Relatione distinctâ ponetur infra, sect. 17. n. 2.

VII. Ad hanc autoritatem D. Thomæ respondet P. Obij. Opusculum 48. Hurt. d. 15. Met. sect. 2. §. 12. non posse rationem illum reddi à D. Thom. cùm ipse opusc. 48. tract. §. cap. 1. dicat, Relationem contingere sine illâ mutatione fundamenti. At utrum poruerit reddi hæc ratio à S. Thoma, vel non, dubitari non potest, cùm ex verbis citatis, clarè constet ipsum eam reddisse.

VIII. Verba ergo in illo opusculo explicari debent juxta hæc, non hæc juxta illa, præterim cùm hæc verba sint consona alijs pluribus locis ex S. Thoma allati, quæ mutuò se confirmant. Deinde; non est dubium quin hic liber sit scriptus à S. Thoma, & inter nobilissima illius opera numeratur, de opusculo autem illo est dubium, quâ de causâ alio charactere inter illius opera imprimitur, ut ostendatur dubiam esse opusculi illius fidem: ut advertit Bellar. circa opera S. Thomas observatione secundâ: Unde in hac auctoritate S. Thomas fundari opinio non potest: cùm tamen hic sit unus locus altius momenti, quem pro se affert Nominalium fautores.

IX. Intelligi ergo debent verba illius opusculi contingere Relationem sine mutatione subjecti per se, non tamen sine mutatione per accidens, ut loco contra Gentes proximè citato loquitur; nam ex eo quod vel ponatur, vel mutetur terminus, resultat per accidens Relatio in fundamento, & sic mutatur per accidens ad mutationem per se terminata ad aliud: ut postea videbimus.

S E C T I O N I V .

Ratione suadetur sententia statuens Relationem distinctam.

I. Robatur primò: Relatio in essentiali suo concéptu dicit duo, primum est esse in, per quod convenit cum omni alio accidente: alia ratio, & maximè propria Relationis, quia ab omni aliâ re eam distinguit, est esse ad, quæ est vera respiciencia, quâ res una absoluta respicit aliam. Cùm ergo in re aliquâ absolutâ tam si vera respiciencia, cùm tamen antea non fuerit, arguitur debere eam de novo illi advenire, sed non potest advenire ut formalitas, ut suprà probavimus, ergo ut quid realiter distinctum.

II. Probatur secundò ex communi loquendi modo omnium, qui non est parvi momenti in hac materiâ: vocant ergo omnes Relationem verum ordinem, respiciencia, respectum &c. ergo ubicanque est Relatio, est hujusmodi verus respectus, sed ante positionem termini non erat hujusmodi verus respectus, seu respiciencia activa vel ratio essendi Ad, posito termino est, ergo vel est nova formalitas; vel modus distinctus superadditus.

III. Dices; ante positionem termini non fuisse quidem illam actualem respicienciam absolutè, fuisse tamen conditionatè. Contra primò, fuisse ibi Relationem conditionatè, dicit fuisse quidem, sed non exercitum, idem est se rationem referendi, hoc autem implicat, cùm enim Relatio sit actualis exercitum, essentia ipsius est actu, non conditionatè vel potentia respicere, sicut est essentia unionis actu, non potentia unire, & actionis agere. Unde sicut hæc existere non possunt, quin uniant & agant, ita nec Relatio quin actu referat, & respiciat.

IV. Contra secundò, eodem modo ut suprà ostendit, posset quis dicere dum videtur objectum, non elicí aliquem actum de novo, sed potentia quæ antea erat Relationem, videntis conditionatè, nunc per se esse videntem ab.

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

solutè, & ex mensa positione objecti sine ullo super-addito transire de conditionatâ ad absolutam, & ceteram facilitate posse defendi unum atque alterum; si enim argutur ratione, nihil pro visione distinctione à potentia vitali afferri potest, quod non urget in Relatione: si enim dicatur dari debere actum, fatebitur, sed dicemus actum esse ipsam potentiam, quæ ante positionem objecti erat visio, seu actus conditionatè, post objecti positionem actus absolutè, sine ullius additione de novo, praeterquam objecti, sicut philosophantur hi auctores de Relatione.

Et licet fortè in re aliquâ morali possit quid transire de conditionato ad absolutum, ex mensa positione conditionis, ut si Princeps aliquis subdito dicat, si est moralis filius meus pro te non intercesserit, exulta, censetur mandatum principis transire de conditionato in absolutum, ipso facto quod Regis filius pro eo non intercesserit: at in physicis, ubi jam est vera respiciencia, & antea non erat, hoc non magis fieri potest sine aliquo ex parte fundamenti superaddito, quâm ut quis de novo videat ex mensa extrinsecâ propositio objecti, ut dictum est.

VI. Conf. ratio assignata: vocatur enim Relatio com-muniter nexus, vinculum, unio, & actualis ordo reat-tur nexus; liter referens unum ad aliud, & aliiquid medians in-sicq; est quid ter utrumque, ac proinde realiter ab utroque distin- medium in- & etum, quod enim inter duo extrema mediat, realiter ad utroque distinguatur necesse est. Imò S. Thomas q. 3. de potentia, docet ponendas esse Relationes, ut omnia habeant ordinem formalem inter se, nam ab-soluta, inquit ille, non connectantur seipsis, cùm se non Ponantur respi-cientia, sic enim absoluta non essent, sed omnia res-picientia. Ubi etiam addit S. Doctor esse maximum bonū universi, ut omnia hoc modo uniantur, & condecan-tur, seu coordinentur inter se; quam oit unum esse ex præcipuis causis cur ponendæ sint Relationes.

VII. Tertiò probatur hæc sententia ex Aristotele, qui dicit Relationem similitudinis & equalitatis fundari in unitate, quod etiam fatebitur adversarij, ut videre est apud P. Hurt. d. 15. Met. sect. 10. subl. 2. §. 98. ergo illa unitas duorum parietis in albedine, vel quantitatum in mensurâ palmari, non est formalis Relatio, sed fundamentalis tantum juxta Aristotelem, ergo formalis Relatio debet esse aliquid utriusque entitati superadditum; consequentia videtur manifesta, nam si illa unitas utriusque parietis in albedine, seu uterque paries coëxistens albus sit solum fundamentum Relationis, ergo formalis Relatio est aliquid ipsis superadditum, sed nihil potest aliud superaddi præter modum realiter distinctum, ergo Relatio juxta Aristotelem est modus à fundamento & termino distinctus.

Conf. peculiariter contra sententiam Nominalium statuentem Relationem in concreto: nam juxta eum Aristotelem, & communem sententiam, dantur Relationes aliquæ non mutuæ, sic enim ait Aristoteles quadam dici relative, quia alia referuntur ad ipsa, sed secundum sententiam Nominalium nullæ cœtio non est sunt Relationes non mutuæ, ut est manifestum, ergo Ob quod inquit P. Suar. d. 47. Met. l. 15. n. 20. cœtenda est illa opinio minus probabilis, estque contraria Aristotelis & veritati.

Præcipua verò probatio hujus sententia sunt refuta-tiones aliarum, quæ posita sunt suprà sect. 3. 4. 5. & 6. si enim Relatio consistere nequeat, nec in concreto ex fundamento & termino, ut volebant Nominales, nec ex fundamento connotante terminum, aut formalitate superadditam, ut dicebant aliij, nec se-clarum est ut consistat in modo, fundamento & termino superaddito.

SECTIO IX.

*Argumenta quadam contendentia Relationem
non esse motum realiter à fundamento
& termino distinētum.*

I.
Solum negat Aristoteles motum per se ad Relationem.

Obijicitur primò Aristoteles §. Phys. t. 10. & dicens non dari motum ad Relationem, quia sit ad mutationem alterius. Resp. solum illuc negare Aristotelem motum per se ad Relationes, sicut eodem loco negat etiam dati motum ad substantiam, ad quam tamen certum est terminari actionem. Unde tandem & de substantia, & Relatione concludit his verbis; *etorum motus ex accidente est.* Ex quibus verbis manifestè deducitur Aristotelem eo loco stare à sententiā Relationem à fundamento & termino distinguere, qui simpliciter ait dari motum ad Relationem, licet sit solum per accidens, id est oriatur ex positione, seu productione alterius rei, ut producta albedine in alio pariete, resultat in hoc relationi similitudinis.

II.
Quid sit dari ad aliquid motum per se ad aliud motum per accidens.

Tunc autem dicitur dati motum per se ad aliquid, quando illud directè & immediate per motum requiritur, ita ut non supponatur prius motus ad alii per se, & quid aliud: motus autem per accidens dicitur quando motum per aliquid sequitur quasi ad motum, vel productionem accidentis. Tunc autem dicitur dati motum per se ad aliquid, ut in substantia contingit, quæ resultat ad productionem accidentium, & in Relatione, quæ sequitur ad positionem termini. Alio etiam modo intelligi potest dari motum per accidens ad Relationem, nempe ex parte agentis, vel naturæ: cum enim quis dealbat parietem, vel natura producit florem, id quod intenditur ab illo est paries albus, ab hac flos: quod verò in alio flore vel pariete resultet relatio similitudinis ad productionem horum, nec clementarius primò intendit, nec natura.

III.
Quo sensu dicitur Aristoteles Relationem non esse ens.

Objicitur secundò Aristoteles 14. Met. c. 3 ubi dicere videtur Relationem non esse ens. Resp. cum interpretibus communiter solum velle Aristotelem Relationem esse minimæ entitatis, sicque penè videtur non esse ens respectu aliarum rerum, ut etiam omnes modi respectu substantiarum, & creaturarum dicuntur non esse entia respectu Dei. Secundò, dici potest Relationem esse non ens nec habere productionem vel corruptionem, quæ sensibus patet, quâ ratione frequenter loquitur Aristoteles.

IV.
Quod tot frequentiter pereant Relationes, nihil incommodi.

Objicitur tertio: si Relatio sit modus à fundamento & termino distinctus, sequi quoties entitas aliqua minutissima ubivis gentium perit fieri mutationem in omnibus rebus, & tot momentis penè singulis perire Relationes quod sunt in universo res distinctæ, Quanta strages Relationum. Contrà primò, perente minimâ entitate pereunt in aliâ sententiâ tot formalitates, quot sunt res in universo: in sententiâ Nominalium tot complexa. Quanta strages formalitatum, quanta complexorum!

V.
Res etiam alie maximo numero frequenter pereant.

Contrà secundò, in sententiâ actiones rerum omnium conservativas statuente identificatas cum duratione momentis singulis pereant actiones omnes. Item flante vento species omnes objectorum omnium in toto aere, utpote quæ non nisi linea recta ad oculum veniunt, destruuntur. Cur harum interitum non deflent it, quos Relationum clades ita tangit, & in earum funere adeo lamentantur?

VI.
Res Relatum afferentium dati unionem spiritualem indivisiōnibus longe inter animam rationalem & corpus, sequitur præstantias magno numero scilicet corrumpuntur.

Tertiò, in opinione P. Hurt. & aliorum recentiorum afferentium dati unionem spiritualem indivisiōnibus longe inter animam rationalem & corpus, sequitur singulis momentis ratione nutritionis, tot perire uniones spirituales, quot sunt homines in universo, quarum tamen quilibet præstantior est omnibus puniuntur.

ferme Relationibus. Quod etiam affirmari debet de unione inter animam & corpus Christi, dum erat in terrâ mortalis, imo & de unione hypostaticâ ad unionem illam terminatâ, quæ sine dubio est excellenter omnibus omnino Relationibus creatis; quæ ut vidimus ex Aristotele sunt tenuissimæ entitatis, & entium propè omnium entia imperficiama. Qui parci in rebus quibusdam sunt, & Relationibus, en quam in nobilioibus entitatibus sunt prodigi.

Resp. itaque, cum spectet ad bonum universi, ut supra vidimus ex S. Thomâ, ut omnia inter se mutuo quodam nexus, & perpetuo vinculo constringantur, non debet mirum videri, si tenues hujusmodi entitatis hoc modo pereant, cum ob bonum universi, & ut perpetua in eo sit vicissitudine, videamus singulis penè momentis res quasque perficissimas, & nobilissimas formas destrui. Adde hoc etiam spectare ad pulchritudinem universi, ut sicut sunt in eo quædam entia, quæ ex naturâ suâ petunt semper manere, cum sint incorruptibilia, ut cœli & Angelizalia quæ medium quasi tenent, & per tempus aliquod ac spatum durare postulant, licet naturâ suâ corruptibilia sint, ut homines, animalia, plantæ &c. ita etiam sit series quædam entium, quæ ut tenuissimæ entitatis, ita & brevissimæ sint durationis, petantque momentis penè singulis interire.

Objicies quartò: si realiter distinguitur Relatione à fundamento & termino, ergo conservari poterit à servari ne Deo sine illis. Nego consequentiam, cum enim sit quis sine modus, & essentia modi sit actu afficere subjectum, non potest esse, & illud non afficere: Multa etiam non potest esse, ut creatura & Deus, visio intuitiva & objectum in probabili sententiâ, Ubique & spatium &c.

Objicies quintò: saltem possunt duo parietes conservari sine Relatione, & tunc essent similes, ergo Relatio non est similitudo. Resp. hoc æquè vigere omnes, qui ponunt *ubi* distinctum, atque urget hanc sententiam. Sicut ergo dicunt ipsi, nec per divinam potentiam posse corpus esse quin in eo resiliat Ubi, ita & dici potest de Relatione, non enim minus pertinet essentia lieris duo parietes albi esse formaliter similes, seu habere Relationem, quam corpus potest esse in loco, seu ubicationem. Idem est de partibus qualitatis in continuo, Deus enim nec per Divinam potentiam potest illos omnes velle, quin velit unitas, licet uniones omnes realiter ab ipsis distinguantur. Sicut tamen potest Deus ubicationes mutare, corpore in eodem loco manente, & puncta similiter ac lineas in quantitate; ita & mutare poterit Relationes, & unam in alterius locum pro libito sufficere.

Responderi potest secundò, sicut aliqui dicunt post divinitus conservari corpus sine ubicatione, ita & parietes sine Relatione, tunc autem erunt solum fundamentaliter seu negativè similes, id est, servari non dissimiles & proximè apti ad terminandam Relationem, sicut corpus illud debet tantum fundamentaliter esse in loco, & negativè ut dicunt illi autores, id est in aptitudine proximâ ut sit formaliter in loco.

Objicies sextò: si Relatio sit quid à fundamento & termino distinctum, & fundamento inhærens, sequitur dati actu infinitas Relations, cum singula puncta & partes in continuo habent suas Relations, quibus aliis rebus sunt similia vel dissimilia. Corff. Deus est dissimilis igni aut luci hodie productæ, ergo etiam habere debet Relationem dissimilitudinis. Ad argumentum dico materiam aut quantitatem habere unam Relationem ex partibus

VII.
Obiectio non efficiens conveniens quod tot Relationes permaneant.

VIII.
Relatio non efficiens conservari ne Deo sine illis.

IX.
Nec existens possunt ex tanta similitudine Relatione.

X.
Dicunt alii qui possunt ex tanta similitudine Relatione.

XI.
Materiam & extensum diversissimam possumus.

tibus & punctis compositam. Ad conf. Resp. aliqua secundum Aristotelem referri, quia alia ad ipsa referuntur, unde Deus referitur extrinsecè per Relationem dissimilitudinis ab igne ad ipsum terminatam, sicutè est Relatio non mutua.

SECTIO X.

Alia argumenta contra Relationem distinctam.

I. Relatio. Relata non distinguitur realiter à Patre, nec Filii à Filio, ergo nec in creatis erunt accidentia distincta. Nego consequentiam, Essentia enim Divina, cùm sit infinita perfectionis, Relationem secum identificat, sicut Sapientiam, Justitiam, misericordiam &c. quæ in Divinis sunt realiter & cum essentiâ, & inter se identificatae, cùm tamen in creatis realiter, & à substantiâ, & à se invicem distinguantur.

II. Duplex est causa productiva Relationis, directa & indirecta. Objicies octavò: non potest assignari causa producens Relationem, si sit distincta, quis enim, dum paries aliquis dealbatur Romæ, producit Relationem similitudinis in pariere albo, qui est in Indiis? Resp. duplē hic intervenire causam, unam directam, & quæ per resultantiam quandam, vel emanationem efficit Relationem, quæ est fundatior: alia est causa indirecta, & per accidens, quæ est agens illud, quod dealbat paritem, seu ponit terminum, ad cuius existentiam emergit in fundamento Relatio. Rebus enim omnibus innata est hæc vis, ut posito termino per emanationem producant in se Relations, per quas, ut supra vidimus ex S. Thomas, cum cæteris omnibus rebus ad bonum universi formaliter connectantur: si si aqua miscetur lacte vel vino, materia ejus non continuatur cum aliâ materia, quæ tamen eadem numero, si esset sub formâ aquæ produceret unionem & continuaretur, sicutè pendet à connotato.

III. Si res sine similiis per Relationem, hoc sublatâ erant, solum similes fundamenter. Objicies nonò: ipso facto quod coexistant duo parientes albi, seclusa per possibile vel impossibile omni Relatione reali, erunt similes, ergo superflua est Relatio. Antecedens probatur, esse enim duos parientes similes, in Relatione nihil aliud est, quācum hunc paritem habere albedinem sicut habet aliis. Resp. primò, distinguendo antecedens, posito quod sint similes per veram Relationem, nego antecedens; si non sint similes per Relationem, ac proinde non detur Relatio, transeat, & idem est de Relatione æquivalitatis. Secundò responderem solet, in eo casu parientes illos fore tantum fundamentaliter similes; de quo modo respondendi plura posse.

IV. Objicies decimò: numerus quaternarius hominum est per se, & secluso omni alio, vel re, vel modo major binario, ergo Relatio pluralitas non est modus distinctus. Conf. primò, & inquirio in quo subiecto sit Relatio illa quaternaria? non in singulis hominibus, sic enim esset in diversis subiectis, & in pluribus locis adæquat; hec in omnibus simili, quia non faciunt proprium unum subiectum, cùm sint formaliter plura. Conf. secundò Petrus & Paulus sunt distincti & diversi sine Relatione, ergo etiam similes & dissimiles. Ad argumentum Resp. si sit major per Relationem, non esse maiorem nisi per modum distinctum ob rationes tories dictas. Probabilius tamen est hic non esse omnino Relationem, sicut etiam dicimus quatuor negationes esse plures quam duas, & sex chimeras quam tres, & tamen nec haec, nec illæ sunt plures per Relationem, quæ secundum omnes re-

quirit subiectum reale.

Ad Conf. dico, posito quod numerus quaternarius sit major binario, & quod quatuor denominantur plures per Relationem, esse plures per aggregationem Relationum. Sicut enim numerus binarius est ens per accidens, seu aggregatum, ita & habet aggregationem Relationum per quas refertur, eo enim modo, quo est ens, est unum, & quo unum, relatum. Non ergo est una Relatio in omnibus, nisi una aggregatione, & quoad hoc est diversa ratio de quantitate continua, & discreta.

Ad secundam confirmationem dico, esse Petrum & Paulum distinctos formaliter per suas entitates: & ratio est, quia non distinguuntur per Relationem prædicamentalem, sed quasi transcendentalem. Quod exinde constat, nam æquè Petrus distinguatur à Paulo ante productum Paulum, atque postea, æquè enim est jam verum dicere Petrus non est Antichristus, ac Petrus non est Paulus, quod est signum distinctionis, & Deus ab æterno erat formalissime distinctus à rebus omnibus possibilibus & futuris. Imò à Philosophis communiter omnium maxima distinctione dicitur ea, quæ est inter rem & ejus negationem, seu inter ens & non ens, & inter rem realem & Chimæram, & tamen secundum communem etiam eorum sententiam contra Gregorium, ut videbimus, non potest dari Relatio prædicamentalis ad terminum non existentem, negationem, vel Chimæram, ergo dispar longè ratio est in communi sententiâ de ratione distinctionis & dissimilitudinis. Non tamen est improbabile, quod aliqui dicunt, cùm de novo producitur res aliqua, resultare in rebus existentibus Relationem distinctionis ad eam, non per quoniam distinguuntur ab illâ, sed per quam referantur ut distincta.

Objicies undecimò: Relationem ipsam Prædicamentalem, si distinguatur à fundamento & termino, esse transcendentalem, tam enim respicit essentiale fundatum & terminum per se, & dicit essentiale ordinem ad illa, atque visio, actio, vel ratio Transversus, sed haec sunt Relations transcendentalis, ergo & Relatio prædicamentalis erit transcendentalis. Resp. posse hic questionem esse de re, & de nomine. Questione de re est, num ad hoc ut dicatur fundatum referri, & verè respicere terminum, requiratur modus aliquis superadditus ipsis entitatibus fundamenti & termini, & hoc dicimus esse omnino necessarium ob rationes dictas. Hoc si admittatur, vocetur A, vocetur B prædicamentalis vel transcendentalis nil refert, cum constet de re.

In quibusdam ergo convenit, in aliis differt à Relatione transcendentali. Convenit, quod æquè essentiale pendeat a suo subiecto, ac quivis aliis modus: differt tamen quod non transcendat varia prædicamenta, & genera rerum, sicut illa, quæ de causa busidam convenerint, estque plerunque res absoluta, ut ignis, sol, cœlum &c. Item Prædicamentalis Relatio est accidentalis fundamentum; Transcendentalis verò, quæ est purè talis, est ipsa entitas fundamenti. Deinde, respicit terminum ut purè terminum, ut supra diximus sec. n. 8. & cum requirat existentem, quod Relationi Transcendentali, saltem ex genere suo, non competit. Quod si in multis conveniat Relatio Prædicamentalis cum visione, actione, unione, & aliis hujusmodi, est quia haec non sunt purè Transcendentales Relations, sed aliquo modo Prædicamentales, imò ab aliquibus vocantur Prædicamentales.

SECTIO XI.

Argumentum de processu in infinitum in Relationibus.

I. **M**Ultiplex est hoc argumentum; novæque semper ita se in eo difficultates ingerunt; ut, quidquid sit de Relationibus, in difficultatibus certè dari videatur processus in infinitum. Rem qua potero brevitate percurram.

II. **R**elatio non est propriè similitudinis, sicut nec albedo alba. Objicitur ergo, non solum fundamentum est simile termino per Relationem, sed ipsa etiam Relatio est vel similis vel dissimilis eidem, ergo per alias Relationem: quod idem argumentum conficitur de secundâ Relatione, & sic in infinitum. Resp. potest primò, Relationem similitudinis nec esse similem; nec dissimilem propriè loquendo; nisi solum *ut quo*, non magis quam albedo est alba, vel calor calidus; nisi *ut quo*, sed esse ipsam similitudinem & dissimilitudinem: unde non potest esse similis vel dissimilis, sicut nec albedo alba.

III. Dices; unio dicitur unita. Conf. primò, præsentia dicitur præsens. Conf. secundò, Quantitas etiam dicitur quanta. Ad duo prima dico, nec unionem dici tunitam, nec præsentiam præsentem, nisi *ut quo*; id est, illas esse rationes quibus materia unitur formæ, vel corpus loco. Ad secundam confirmationem dico

Duo sensu
sit vera haec
propositio,
Quantitas
est quanta **Quo** propositionem *Quantitas est quanta* posse habere duplēm sensum: primò *Quantitas est quanta*; id est, extensa, quod cum non à quantitate proveniat, sed ab ubicatione, seu extensione locali, nil mirum, si propositio in hoc sensu si vera. Alius sensus est, *Quantitas est quanta*, id est habens quantitatem, vel est informata quantitate; & hoc sensu est falsa propositio non minus quam hæc *Albedo est alba, calor est calidus &c.* quæ ab omnibus censentur falsæ. Quod clavis constat in modis, actio enim, seu productio non dicitur producta, nisi *ut quo*.

IV. **C**onceptus forma est, ut alteri effectum formalem, non sibi, quia non est forma respectu sui ipsius, sed alterius. Quod si in prædicatis Metaphysicis formæ illæ tribuant denominationem ei, quod est realiter cum ipsis identificatum, ut in hac & similibus propositionibus, *Homo est animal, Homo est rationalis*, falcem debent formaliter distingui, seu eo modo, quo sunt formæ. Denominations autem albi, similis, calidi &c. sunt denominations physicæ, seu provenientes à formis physicis, ac proinde requirunt physicam à subjecto distinctionem, seu eo modo distinctionem, quo sunt formæ, & illud subjectum.

V. Secundò resp. ad argumentum in initio propositum, Relationem non posse referri alia Relatione, utpote quæ est ultimum in eo genere, si autem alia Relatione referre, non esset ultimum; sicut nec unio ob eandem rationem potest per alias unionem uniri. Dices; cognitione potest cognosci alia cognitione, ergo & Relatio alia Relatione referri. Nego consequentiam. Primo enim cognitione non est modulus, neut Relatio. Deinde, hoc est peculiare in cognitione, quæ est quid reflexivum, etiam supra se, ut cùm quis dicit, *omnis cognitio est representatio*. Item terminatur cognitione promiscue ad terminum existentem, & non existentem, positivum & negativum, possibilem & impossibilem; non est ergo pars ratio de Relatione & cognitione. Et dicant qui hoc objiciunt, cur non æquæ unio informationis possit alia unionis informationis uniri, ac cognitione alia cognitione cognosci?

VI. Dices; probare hæc quidem Relationem per se

referri, cum sit quid essentialiter respectivum? hinc Quemdaten non tollitur difficultas, nec enim solum referatur Relatio ad alias res, sed fundamentum referatur ad ipsam Relationem similitudinis ex. gr. ergo per alias relationem, per se enim referri nequit, cum sit quid absolutum. Resp. fundamentum referri ad illam Relationem similitudinis per ipsam Relationem, quæ eo ipso quod referat fundamentum ad terminum, unum scilicet parietem album ad aliud, eadem operâ refert fundamentum ad seipsum. Sicut unio, eo ipso quod materiam unit formæ, eandem materiam unit sibi.

Urgebis; hæc Relatio inter duas albedines est Relationem similitudinis, ergo non potest quidquam referre, nisi ut simile, sed fundamentum quantumvis simile termino, est tamen dissimile Relationi, ergo non potest fundamentum ad se referre, si enim daret fundamento denominationem, quam in se non habet, cùm tantum sit Relatio similitudinis. Resp. eandem entitatem respectu diversorum tribueri posse diuersas determinationes, eadem actio ex. gr. per quam unio inter animam & corpus producitur, respectu unionis est productio, respectu animæ introductio, & sic de aliis, ut latius ostendi in lib. de Gen. d. 3. l. n. 4. & d. 4. n. 7. Hæc itaque Relatio, licet ut est Relatio similitudinis referat fundamentum ad terminum, ad se tamen refert fundamentum ut dissimile: sicut eadem ubicatio arboreum aut domum reddit terræ propinquum, & à celo distantem.

Relatio ergo similitudinis est per se similes aliis omnibus relationibus ejusdem rationis, & per se etiam dissimiles aliis omnibus eis tam relativis, quam absolutis. Quod non est mirum, cùm in aliâ sententiâ dicant illius auctores Petrum per suam entitatem esse similem Paulo, & aliis hominibus, aliis vero omnibus rebus dissimilem.

Relatio prioris ac posterioris, si qua sit, videtur solum quasi transcendentalis, cùm non requirat terminum existentem, immo essentialiter requirit terminum pro aliquo saltem tempore non existentem, res enim quæ est prior petit essentialiter id; quo est prior, aliquando non existere, alioqui non esset illo prior, sed simul. Res item quæ est posterior, essentialiter petit id, quo est posterior, praefuisse.

Hæc in gratiam illius sententia dixerim, quæ hujusmodi Relationes inter duas albedines, aut substantias, Petrum scilicet & Paulum statuit, quibus ad se invicem referantur ut similes: si enim quis, licet aliquas Relationes admitteret, has tamen negaret, hoc argumento non urgenteretur. De quo plura sec. sequente.

SECTIO XII.

Resolutio questionis circa distinctionem Relationis a fundamento & termino.

Proposui utramque sententiam, & eam scilicet, quæ Relationem à fundamento & termino distinguunt, & quæ negat esse distinctam: nonne, quid mihi de tota hæc controversia probabilius videatur, aperiatur?

Dico primo, duæ albedines, ignes, homines, &c. si sint similes per Relationem, debent esse similes, per aliquid eorum entitatibus superadditum. Hæc conclusio probata est supra sec. 3. & 4. & ratio videatur clara, nam Relatio, ut vox ipsa sonat, dicit ordinem quendam, & recipientiam, ut constat in Relatione Transcendentali: hæc autem recipientiam inter duos paries, seclusa Relatione superadditum, non repræsens. Unde ut supra l. 3. n. 2. vidimus, Oka-

BEUS

S E C T I O X I I I .

An Relatio prædicamentalis requirat actualē existētiā fundamenti & termini.

R Elativa dicuntur simul definitione, & cognitione, quia nimirum definiri nequit vel cognosciri unum, nisi per aliud (quod intelligendum est de relativis formaliter; nam entitas illa, qua habet Relationem potest cognosci sine suo correlativo, ut Petrus non cognito Paulo filio) sic dici solet Pater proponitur est qui habet Filium; & è contraria, servus est domini, seruus, dominus alicujus dominus &c., quārimus ergo utrūm realis existētiā fundamenti & termini ad Relationem prædicamentalem necessariō requiratur.

De fundamento non videatur dubium, quin requiratur ut sit reale, & realiter existens. Ratio est Cūtum est quia Relatio est accidens reale, & ante omnem ad Relatio operationem intellectus refert unum ad aliud, sed nihil reale potest subjectari in aliquo non reali, ergo existētiā fundamenti Conf. quod nihil est, non potest actu referri Relatione reali, sed res non existens est actu nihil, ergo Conf. secundū, esse semper est primum in unaquaque re; unde sicut prius est esse quam operari, ita & quam referri, vel quām habere in se Relationem

De termino dicendum, Relationem prædicamentalem necessariō requirere terminum actu existētiem, & in hoc etiam differt à transcendentali, que non solum non semper, seu ex genere suo requirit terminum actu existētiem, sed aliquando nec possibilē. Sic cognitio eclipsis futuræ, & Antī-Christi nec dum nati, & rerum omnium possibiliū, imò & impossibilium, ut Chimæra dicit realē respectum transcendentalē ad illa. Ita S. Thomas I, p. q. 13, a. 7. & lib. 2. contra Gen. c. 12. n. 3. Ferar. ibid. P. Suarez d. 47. l. 8. n. 4. P. Hurt. d. 5. Met. l. 6. n. 6.; P. Arriaga d. 12. Log. l. 10. & est communis contra Gregorium, in t. d. 28 q. 23.

Probatur primō autoritate S. Thomae 2. contra Gen. c. 12. n. 3. citato, ubi probat Relationem sciētiā in Deo non esse realem & prædicamentalem, quia est ad res non solum in actu, seu actualiter existentes, sed etiam ad eas quae sunt tantum in potentia, sed eis, inquit, quod est actu ad id quod non est actu, sed potentia, non sunt Relationes reales, alias sequentur quod essent infinita Relationes actu in eodē, cum numeri infiniti in potentia sint majorē binario, quibus omnibus ipse est prior. Quid clarius? Item S. Damascenus lib. 1. ortho. Fidei c. 8. sic ait de Patre S. Damasceno & Filio in Trinitate: Neque enim Pater unquam fuit nisi Filius quoque esset, verum simul Pater, simul Filius: & tunc generaliter infert, Neque enim Pater vocari queat qui Filio careat. Præterea D. Athanasius de S. Spiritu, circa finem: In Divinis, inquit, semper Pater est Pater, & Filius semper Filius: in rebus autem humanis non est eodem modo, siquidem in hominibus qui est Pater, non semper est Pater, neque qui Filius semper Filius. Item S. Cyrilus Al. x. lib. de Trin. c. 7. S. Cyrilus sic ait: Non erat unquam Pater, quando Filius non erat, sed simul Pater, & simul Filius ex ipso genitus, quippe Pater, qui careat Filius, nemo vocetur.

Imò videtur esse communis opinio omnium, ut videre licet in scriptis antiquorum, qui ex communis omnium sentiū sui temporis sunt loquuti, ut constat ex illo sensus Relatio Ovidij de Dedalo & Icaro, At Pater infelix, jam non rationem re-Pater, Icare clamat &c., ex quibus habemus esse dequirere terminum communis consensu omnium neminem esse Patrem, existētiem, nisi qui actu haberet Filium. Sed ut Philosophos rur-Lus adeamus est commune axioma ab' ipsiis statutum,

posito fundamento & termino resultat Relatio; item communiter dici solet, ablatio termino perire Relationem, ergo in communi sententiâ, supponit Relatio terminum existentem. Præterea dicuntur Relativa esse simul tempore & natura, quæ omnia desumpta ex Aristotele, & communi sententiâ, magnam hac in parte faciunt probabilitatem.

VI.
Probatur ex definitione Patis, Pater est, qui habet filium.

Probatur secundò communiter ab omnibus dicitur Pater est qui habet filium, quæ tamen definitio esset diminuta, nisi Relatio requireret actualem existentiam termini, jam enim secundum illam sententiam, quivis esset Pater respectu filij possibilis, cum non requirat terminum actu existentem; vel saltem mortuo Filio adhuc esset actu Pater, quod est contra communem philosophorum sententiam, & per se videtur falsum. Unde S. Thomas 4, contra Gen. c. 14. art. bac est ratio Patis, si sit filius Pater, non potest autem esse Pater filii, si Filius non sit, sicut nec dominus servi mortui. Conf. nullus dicit talem esse, sed fuisse Filium talium parentum, ergo communis sensus est, actu non esse illum Filium, qui non habet vel Patrem vel Matrem. Conf. secundo, nam Relatio est, cuius totum esse est ad aliud se habere, res autem non existens non est propriè aliud, cum omnino non sit, imo sit nihil. Conf. paries albus non est actu similis parieti, qui nullum in se habet colorem, quamvis sit albedo in eo possibilis, ergo requirit Relatio similitudinis terminum existentem.

VII.
In existentiâ termini diversa ratio est de Relatione Prædicamentali, & Transcendentiali.

Dices cum Gregorio citato; Relatio transcendentis non requirit existentiam, immo nec possibiliter termini, ut suprà diximus; ergo nec Prædicamentalis. Nego consequentiam: Ratio est, quia Relationes Prædicamentales resultant, posito fundamento & termino, ut ex Aristotele docet communis schola philosophorum. Deinde, Relations transcendentales non definitur ad aliud, vel ad aliquid simpliciter, homo enim captus mente habet potentiam ad actus rationis, qui tamen actu nihil sunt; nunquam autem confitetur quis Pater ante existentiam Filii, si autem argumentum illud quidquam probet, probat Patrem esse Patrem antequam ei nascatur ullus Filius; Relatio enim transcendentalis existit antequam ullus ejus terminus existat.

VIII.
Relatio Prædicamentalis non posse terminari ad Ens rationis; Relatio enim hæc est cuius totum esse est ad aliud se habere, sed Ens rationis non est aliud propriè, nam non est propriè ens, nec aliquid, ergo &c. Dices; Petrus est dissimilis chimera. Distinguo antecedens, et dissimilis negativè, seu non similis, & quasi Transcendentali, concedo antecedens, positivè & Prædicamentali, nego; quia Ens rationis, ut dixi, non est aliud seu aliquid proprio loquendo, sed solum metaphoricè.

IX.
Relatio Prædicamentalis non realiter distincta est Relatio negative; primo, quia Relatio est quedam oppositio, unde Aristoteles in postprædicamentis inter oppositiones unam numerat Relativam, sed ubique est oppositio est distinctionis, nam oppositio intercedit necessariò inter extrema realiter distincta, juxdem enim ad se ipsum ut non datur unio, ita nec oppositio, ob defectum distinctionis. Conf. Theologi inde probant realem distinctionem inter Personas divinas, quia inter illas datur vera Relatio, seu oppositio Relativa, ergo censent ad veram Relationem requiri distinctionem realem.

X.
Definio Relacionis rotum esse est ad aliud se habere, sed nihil à parte rei est aliud realiter à se ipso, ergo nihil potest dicere Relationem realem ad se. Unde licet Petrus sit idem secundum extremorum cum, non tamen dicit Relationem identitatis ad se,

licet non minus sit idem secum, quam distinctus ab alijs, ratio autem sola est, quia ad Relationem requiritur realis distinctio extreborum.

Quod de Relatione Prædicamentali diximus, et iam verum est de transcendentali, inter quam & terminum requiritur etiam realis distinctio. Quæ de dentali et causâ docent Theologi scientiam Dei non dicere habitudinem realem transcendentalam ad Divinam essentiam, dum illam cognoscit, nec amorem Divinum ad Divinam bonitatem, dum illam amat. Sicut nec intellectus etiam creatus dicit Relationem transcendentalem immediatam ad se, dum se intelligit, nec voluntas creata dum se amat, nec etiam oculus, dum se videt per speculum.

Dixi intellectum, dum se intelligit, non dicere Relatiōem transcendentalē immediatam ad seipsum, dicit enim mediatam, hoc namque nihil aliud est, quæ quod dicat Relationem transcendentalē ad illud, quod vicissim dicit Relationem ad intellectum, ut dicit intellectio, hæc enim respicit intellectum ut causam, ille actum ut effectum. Hoc modo materia respicit mediata seipsum, dum respicit formam, à qua vicissim respicitur, & universum verum hoc est in omni Relatione transcendentali mutua.

Ulterius, licet animal ratione ratiocinata distinguitur à rationali, non tamen dicit ad illud Relationem realem transcendentalē, ob defectum distinctionis realis, sola enim distinctio per intellectum ad Relationem realem fundandam non sufficit, sed tantum ad prædicationes quasdam inter prædicta metaphysica ratione distincta.

S E C T I O X I V .

Vtrum Relatio terminetur ad respectivum, an absolutum.

Non est quæstio, quando una Relatio terminatur ad altam in sententiâ afferente id fieri posse, ut cum Paternitas referatur ut dissimilis Filiationi per se, vel per Relationem dissimilitudinis ab utrâq; distinctionem, hoc enim si fiat, non est dubium quin Relatio terminetur ad respectivum, cum omnis Relatio si essentialiter quid respectivum. Quæstio ergo est, utrum Pater, quæ Pater, seu utrum Paternitas terminetur ad Filium quæ Filius, seu ad Filiationem, an ad entitatem absolutam Filii, & è contraria de Filio respectu Patris, & de alijs omnibus Relationibus.

Prima sententia Cajetani, Medina, & aliorum affirmat omnem omnino Relationem terminari ad respectivum. Secunda Ferrar. Rubij de Prædic. cap. 7. vii. vñnionem quæst. 7. & aliorum idem affirmat de quibusdam Relationibus, de alijs negat. Tertia demum sententia de omnibus omnino Relationibus negat. Ita noster Scotus in 1. d. 30. q. 1. cum suis, & alijs.

Advertendum primò, Relativa alia esse mutua, alia non mutua; mutuæ illa sunt, quæ ad se invicem referuntur, ut Pater & Filius, Pater enim respicit Filium per paternitatem, & Filius vicissim Patrem per Filiationem. Non mutua sunt, quando licet unum extrellum referatur ad aliud, hoc tamen non iterum referatur ad illud Relatione verâ & reali. Sic creaturae referuntur ad Deum Relatione reali, non tamen Deus ad creaturem.

Advertendum secundò, quæstionem posse institui de Relationibus etiam transcendentibus, par enim quoad hoc utriusque Relationis est ratio, licet communiter procedat de solis prædicamentibus, utpote in quibus clarius appetit difficultas.

Dico

XI.
Transcendentalis etiam realis distinctio. Quæ de dentali et causâ docent Theologi scientiam Dei non dicere iam Relatio regurie terminum diuinum dicuntur.

XII.
Res creatio dicunt Relatio terminum Transcendentalem, scilicet medium ad sapientiam ad finitum.

XIII.
Animal nō dicit Relatio terminum ad rationale.

II.

Circa 100.

Relations

junct tres sententias.

III.

Relations

alii mutuæ

alii non mutuæ

IV.

V.
 Relatio
 Transcen-
 dentalis mu-
 tua ter-
 minatur ad
 respectivum,
 non mutua
 ad abso-
 lutum.
 Dico primò: Relatio transcendentalis non mutua terminatur ad absolutum, mutua ad respectivum. Prima pars constat in cognitione terminata ad Ens rationis, & in Relatione transcendentali creaturæ ad Deum, in sententiâ afferente Deum non dicere Relationem transcendentalē ad creaturas. Secunda etiam pars probatur, nam materia prima respicit formam ut actum suum, seu ut quid ipsam percipiens. Conf. & explicatur, materia per quam essentia respicit essentiam formæ, sed essentia forma est respectiva, & Relatio transcendentalis, non quid ab ea distinetur, sed ipsa ejus entitas per quam vicissim respicit materiam, ergo entitas materialiter terminatur ad respectivum, quod secus contingit in Relationibus Prædicamentibus, ubi Relatio realiter distinguitur à termino.

VI.
 Relatio Pra-
 dicam, non
 mutua ter-
 minatur ad
 absolutum.
 Dico secundò: Relationes Prædicamentales non mutua terminantur ad absolutum. Ratio est clara, in Relativis enim hisce non mutuis non est Relatio in termino, ergo non potest in eo respici. Sic Relatio Prædicamentalis creaturæ ad Deum non terminatur ad Relationem, cum in Deo nulla sit Relatio Prædicamentalis ad creaturam, ut est manifestum.

VII.
 Relationes
 etiam Pra-
 dicam, mu-
 tua ter-
 minatur ad
 absolutum.
 Dico tertio: Relationes etiam Prædicamentales mutua terminantur ad absolutum. Probatur primò, in Relationibus non mutuis Relatio non terminatur ad Relationem, ergo non exigit hoc ex ratione Relationis ut sic, ergo in Relativis etiam mutuis, est sufficiens ratio in termino ad terminandam Relationem, licet non esset Relatio in illo extremo, ad quod refertur Relatio: unde si per possibile vel impossibile auferretur Relatio ab altero pariete, manente in eo albedine, adhuc referetur ad illum alter ut similis in albedine, qua est fundamentum & terminus Relationis similitudinis. Conf. equus refertur ad lapidem Relationem dissimilitudinis, ergo non refertur ad Relationem dissimilitudinis in lapide. Pater consequentia, Relatio dissimilitudinis in equo est potius similis alteri Relationi dissimilitudinis, quam ei dissimilis, ergo non est Relatio dissimilitudinis, in quantum respicit alteram Relationem sibi similem, sed ut respicit fundatum illius Relationis sibi dissimilem.

VIII.
 In Relatione
 causa ad ef-
 fectum clare
 producit Re-
 lationem effectus in igne B à se produ-
 cto, ergo ignis A non refertur Relatione causa ad illum Relationem, sed solum ad ignem B. Idem est in Relatione Patris ad Filium, que est etiam Relatio causa ad effectum; non enim idcirco refertur Pater ad Filium, quia Filius refertur ad Patrem, sed quia est ab illo genitus; sicut nec Filius refertur ad Patrem, quia Pater refertur Prædicamentaliter ad Filium, sed quia Pater cum genuit, eo enim ipso quod hoc concipiamus, habemus sufficientem rationem, cur vel Pater respicit Filium, vel Filius Patrem. Relatio ergo in mutuis, licet semper concomitantem se habeat concomitantia reali, nunquam tamen redditur pro formaliter ratione alterius, quia prius illa redditur sufficiens ratio, nempe quia est res ab aliâ producta, qua est prior resultantia harum Relationum, ergo formaliter ratio termini non est Relatio, sed id solum, quod redditur pro ratione. Unde Pater per paternitatem non respicit Filium formaliter, sed hominem à se genitum, cum sit Relatio causa ad effectum.

X.
 Ratio à priori, & est ratio à priori: Relativa
 formaliter sunt simul naturæ, ergo Relatio in fun-
 damento terminatur ad absolutum, non ad Relatio-
 nem termino. Patet consequentia, si Relatio in

fundamento terminetur ad Relativum formaliter, erunt contra fea ad Relationem, terminus illius Relationis esset naturæ, altera Relatio, sed terminus est aliquid modo prior Relatione, nam juxta communem philosophorum sententiam, posito fundamento & termino resultat Relatio, ergo Relatio pendet à positione termini, sed id omne à quo aliud penderet est prius eo, quod pendet, ergo jam Relationes non erunt simul naturæ. Conf. hinc sequeretur Filiationem esse prius Paternitatem, cum Paternitas secundum adversarios terminetur ad Filiationem, sed Filiatione etiam secundum illos terminatur ad Paternitatem, ergo erit mutua prioritas.

SECTIO XV.

Solvuntur objectiones contendentes Relationem terminari ad respectivum: Vbi quomodo Relativa sint simul naturæ, & cognitione.

O Bjicitur primò: nisi Relatio terminetur ad respectivum, sequitur Retrum esse prius Patrem quam Paulus sit ejus Filius. Probatur sequelam Obj. segnatur. Petrum esse prius Patrem, si ergo Paternitas in Petro terminetur ad humanitatem Pauli, & non ad Relationem Filiationis, non expectabit existentiam Filiationis ut existat, sed positâ entitate Pauli, quæ est prior Relatione Filiationis, statim emerget, sicq; Petrus est prius Pater, quam Paulus sit Filius. Resp. negando sequelam, ad probationem dico eodem sequelam instanti reali, naturæ, & rationis, quo existunt entitates Petri ac Pauli, emergere utramque Relationem, licet neutra ad se invicem terminetur. Quod ut melius intelligatur.

Notandum, in eodem instanti reali tria reperiuntur instanti seu signa rationis in Relatione causæ ad effectum. Primum instans est cum consideratur causa in actu primo, & semper in hoc sensu est prior effectus: secundum quando actu causæ, seu est actu causa, sub hac autem ratione est simul ratione cum effectu, nec enim intelligi potest actu sufficiens, nisi intelligatur effectus, in hoc autem instanti adhuc non intelligitur Relatio. In tertio demum instanti intelligitur ad positionem causæ & effectus emerge duplex Relatio, altera ex parte causæ per quam refertur ad effectum; altera ex parte effectus, quæ refertur ad causam. Pro nullo ergo priori emergit Relatio Paternitatis in Petro Pater, quin emergat nullo signo etiam Relatio in Ioanne Filio, sive licet Petrus est prius Pater, quam prius homo, immo & homo generans, quoad prius, quam naturæ, quam sit Pater, vel quam Ioannes sit Filius, pro nullo tamen priori est Petrus Pater, quin pro eodem Ioannes sit Filius, posito enim fundamento & termino, necessaria quadam concomitantia resultat utrumque Relatio, cum eadem ad resultantiem conditiones requirantur.

Objicitur secundò: Relationes dicuntur simul cognitione, ergo terminantur ad se mutuè, alioquin posset cognosci una, non cognoscere alia. Resp. ut Relationes sunt simul cognitione, non est necessarium naturæ, ut una terminetur ad aliam, sed hoc sensu sunt simul cognitione, nempe quod sicut Relationes mutuae necessaria concomitantia simul resultant in eodem instanti reali, & rationis, ob quod sunt simul naturæ, ita eadem ratione simul cognosci possunt; cognitionis fundamento & termino, cum tantu fundatum sit ad cognoscendum unam Relationem, atque alteram; sive ut in esse ita in cognoscibiles esse sunt simul, & se mutuè concomitantur; non quod una eadem cognosci.

gnosci omnino non possit nisi cognitâ alia, sed tum quod plerumque simul cognoscantur, cum necessariò sint simul : tum maximè quod pro nullo priori cognoscitur una, quin possit cognosci alia, quod est esse *simil cognitione*, nempe aptitudinali, non semper actuali.

IV. Objetetur tertius : Aristoteles hic afferit servum non referri ad hominem, sed ad Dominum. Repicit Dominum specificative.

Servus ref. solum velle Aristotelem non referri ad quemcunque hominem, sed ad eum qui habet servum, quod est referri ad dominum specificativè ; sicut nec Filius referri ad quemcunque hominem, sed tantum ad eum qui genuit, sicut servus respicit hominem, qui eum emit aut conduxit.

V. Objetetur quartus : Relativa sunt simul definitione, sed non sunt simul definitione, nisi terminentur formaliter, seu ad se mutuò, ergo omne Relativum, ut sit simul definitione, deber definiri per correlativum. Distinguo consequens, per correlativum specificativè concedo ; reduplicativè, nego : in ordine enim ad id solum definitur unaquaque res respectiva, quod respicit, seu in ordine ad quod dicitur habitudinem : cum ergo Relatio in eternitate v.g. vel Filiationis dicat habitudinem solum ad absolutum, ut vidimus scilicet præcedente, definit solum in ordine ad illud. Unde licet illud pro codem instanti reali, & rationis sit relativum, & consequenter correlativum, perinde tamen est quoad hanc Relationem, si non est Relativum, sed solum absolutum, ut ostendit est.

VI. Solùm hic norandum ob id quod aliqui objiciunt, si unum Relativum possit quovis modo defini circulus in definitionibus est vitiosus.

Non omnis inveniuntur per aliud, committi circulum. Norandum, inquam, non omnem circulum esse vitiosum, nec vietandum in definitionibus, cum enim res à parte rei mutuò se respiciant, & efficiant quasi circulum in effendo, ut materia respicit & coniurat formam, & haec viceversa materiali, actus potentiam, & potentiam actionis, quidni poterit Philosophus facere circulum in explicando, ea per mutuum hunc ad se invicem respectum definiendo ? imò & debent hoc modo definiti, cum definitio explicit essentiam rei, essentia autem horum mutuò se respiciant ; ut si quis dicat materia est subjectum receptivum formarum, forma est actus informativus materia.

VII. Addo non hic definiti plane idem per idem, qui solus circulus vituperatur à philosophis, qualis est si quis dicat, Pater est qui habet Filium, Filius est qui habetur a Patre, qui enim hoc modo definit solum videatur ludere in verbis, & non rem ullà ratione explicare. Imò nec adhuc mihi probatur hic modus definiendi, Pater est qui habet Filium, nisi aliunde supponatur aliquo modo notum quid sit Filius, sed dici potius debet Pater est qui genuit sibi similem in substantia.

SECTIO XVI.

Vtrum Relatio varietur pro diversitate terminorum.

I. *Vna Relatio* referri potest ad plures terminos numero distinctos, possunt tamen dari in eodem subiecto duæ, vel plures Relations numero tantum distincte. Præter terminos numero distinctos.

Dico primò : licet non repugnet unam Relationem terminari ad plures terminos numero distinctos, possunt tamen dari in eodem subiecto duæ, vel plures Relations numero tantum distincte. Præter terminos numero distinctos.

II. Conf. eadem visio, ut vidimus in lib. de Anim. ferri potest ad plures terminos numero distinctos,

ergo & eadem Relatio ad plures etiam terminos si- *sicut visio* milititer distinctos ; sicque sicut illa visio est repræ-*resicit plu-* sentatio, non unius tantum albedinis, vel coloris, sed *ra objecta,* plurium, ut cum quis aspicit acervū tritici, vel cam- *ita Relatio* plum plenum gramine, & est ordo potentiae ad plura objecta numero distincta, ita hæc Relatio erit respectus, vel ordo fundamenti ad plures terminos numero distinctos. Unde est probabile Filium cādem numero Relatione referri ad Patrem & Matrem, quæ etiam est sententia S. Thomæ, & si alter parens moriatur, destruitur illa Relatio, & alia emergit ad solum parentem superstitem, qualis fuisset si Pater demis obiisse ante filium conceptum.

Secunda pars conclusionis est contra eos qui universim negant, posse plura accidentia numero tan- *Dari pos-* tum distincta esse in eodem subiecto. Unde, cum sunt in co- *dem subiecto* quis habet Relationem Paternitatis ad unum Filium, & postea nascitur ei aliis, dicunt non novam Rela- *simil plures* tionem Paternitatis ad illum Filium emergere, sed *Relations* priorem extendi ad novum terminum. Sed contra *numero di-* hoc ultimum est, nam Relatio ex essentiâ suâ est actualis recipientia, seu exercitium, ergo si sit unquam actualis recipientia duorum Filiorum, fuit semper, cum semper haberit suam essentiam.

Conf. secundò, quia codem modo posset quis dicere visionem unius albedinis extendi posse ad aliam albedinem, & mutare objectum, sicut dicunt Relationem mutare terminum, cum Relatio non minus sit essentialis ordo ad terminum, quam visus ad obiectum.

Ad id quod ajunt non posse esse simul duo acci- *Duo acci-* dentia numero tantum distincta, sèpè ostendit id *denitia nu-* nulo modo ita se habere, præsentim quando acci- *mero tan-* dentia illa defervint diversis munericibus, ut hæc *distincta* contingit. Sic diversi gradus coloris, diversæ species possunt esse visibiles oculum à duobus numero objectis in- *simil in eo-* missæ ; item duo actus intellectus &c. simul repe- *dem subiecto* riuntur. Verum quidem est aliqua accidentia numero tantum distincta non posse esse in codem subiecto, quia nulli utriusque deservirent, ut duo calores ut unum, vel duæ partes albedinis plane similes, duæ ubicationes, duraciones &c.

Dices, si unus homo in se habeat plures Paternitates, ergo est plures Patres. Nego consequentiam. *Pater ha-* sicut flos aliquis habens plures qualitates, non est *bens plures* paternitas, & artifex callens plures artes, non est plures artifices, sed unus. Ratio est, quia denominatio in istis sumitur communiter ab eo, quod importatur in recto, quod si sit unum, id quod denominatur censetur unum, quantumvis ea que importantur in obliquo sunt plura.

Dico secundò : mihi probabilius videtur candem numero Relationem posse referre fundamentum ad Eodem numero terminos, etiam specie distinctos : unde existimo mero Relatio eadē numero Relatione parietem ex. gr. referri ad *tto potest* omnes alias res absolutas, uibus est vel similis, vel *res est tan-* dissimilis. Declaratur & probatur conclusio ; sicut *terminos* ratio vegetativi tantum, ut in plantâ, & ratio *specie di-* rationalis tantum, ut in Angelo, ac demum ratio vegetativi simili & rationali, ut in homine. Ita si existent à parte rei duæ tantum res omnino similes, posset dari inter illas Relatio, quæ esset similitudinis tantum, & si duæ res tantum existerent omnino dissimiles, daretur inter illas Relatio dissimilitudinis tantum, si vero res variæ existant, quarum aliquæ sunt similes sibi invicem, alia dissimiles, dari poterit una Relatio in unoquoque fundamento, quo simili sit Relatio similitudinis & dissimilitudinis respectu omnium.

Conf. potest dari una visio solius albedinis, & alia solius nigredinis, ac tercia juxta communem sententiam,

Hoc probatentiam, quæ simul sit visio albedinis & nigredinis, & tamen ut dixi non minus essentiale ordinem dicit ad objectum, quam Relatio ad terminum, ergo poterit eodem modo eadem Relatio esse similitudinis & dissimilitudinis. Conf. Secundò, Angelus potest eodem actu intuitivo videre plura objecta specie, in modis genere distincta, ergo & fundamentum aliquod eadem Relatione poterit respicere terminos specie distinctos.

IX. Id tamen notaverim nunquam posse Relationem quæ fuit similitudinis tantum (si qua sit hujusmodi) esse postea dissimilitudinis, vel è contraria; sicut nec visio albedinis tantum, fieri unquam potest visio nigredinis, aut vegetativum tantum fieri sensitivum, vel rationale.

X. Dices; implicat eudem colorem esse albedinem & nigredinem, ergo & eandem Relationem esse similitudinis & dissimilitudinis. Nego consequiam, disparitas est, quia albedo & nigredo sunt contrariae & ab eodem subiecto se invicem expellunt, quod non contingit in similitudine & dissimilitudine, nam saltem potest idem partes albus habere in se simul Relationem similitudinis ad alterum paritem album; & dissimilitudin ad nigrum, ergo similitudo & dissimilitudo etiam respectu contrariae, ut hic contingit, non sunt contrariae, sic enim ab eodem se subiecto expellerent, ergo non est tanta ratio cur non possit dari una Relatio, quæ sit similitudinis & dissimilitudinis, atque quod non possit dari idem color, qui sit albedo simul & nigredo, cum etiam dari possit eadem visio, quæ sit simul albedinis & nigredinis.

XI. Objicies primo: viperæ mater dicit Relationem ad viperam filiam, ponamus ergo secari in variis partes filiam, ita tamen ut singulæ adhuc partes vivant, quæcumq; num pereat Relatio matris in viperæ, & si pereat, utrum resulteret alia, & si resulteret, utrum una an plures. Resp. destrui Relationem matris divisa in partes prole, quia respiciebat illam viperam, seu ut unam, jam autem non est amplius illa, sicut nec arbor divisa in varias partes esset amplius illa arbor, nec arbor propriæ, sed partes arboris. Sicut ergo in visione terminata ad colorem unius ulnae in longitudine, si dividatur color ille in varias partes, necessario perit visio, quia respiciebat colorem illum per modum unius; & si non periret, mutaret objectum, idem est in praesenti de Relatione.

XII. Ad secundum, an scilicet, & qualis Relatio resulteret, dico; siqua pars ita maneat, ut habeat partes sufficientes ad rationem & denominationem viperæ, resultaturam ad illam partem Relationem matris, ad alias autem partes resultaturam tantum Relationem causæ noni matris, nam ad nihil resultat Relatio matris, quod non sit aptum suscipere denominationem & Relationem filij. Sicut si Deus conservarer brachium Ioannis filij præcicum, adhuc vivum, Petrus Ioann's Pater non haberet Relationem Patris ad illud brachium, sed ad compositum ex aliis partibus, quod servat denominationem, & Relationem Filij, nullus enim dicit brachium præcicum, licet adhuc vivum, esse Filium. Secundò tamen resp. dici probabiliter posse illas partes viperæ præcilia, cum sint homogeneæ, & ejusdem adhuc rationis a naturæ cum matre posse dici aliquo modo filias, & consequenter resultere in matre unam novam Relationem ad illas omnes partes terminatam, sicut in Patre vel matre ad plures filios.

XIII. Objicies secundò: quando lignum calefit successivè per quadrantem, si Relatio sit modus distinctus, sequitur esse in igne, vel causa calefaciente infinitas Relationes, cum in singulis instantibus, quæ continentur infinita, sit novus calor productus, ergo & Re-

latio illi correspondens erit infinita. Resp. sicut dixi successivè in similili supra sect. 9. num. 11. unam Relationem remergit. sultare successivè in causâ producente calorem, quæ habet partes diversas correspondentes calori produceto: sicut tamen calor productus non est infinitus ob illa infinita instantia, in quibus producitur, ita nec Relatio illi correspondens erit infinita. Quod idem videtur contingere, si quis colorem successivè positum intueatur, vel solem aut lunam successivè orientem, non enim habet infinitas visiones, licet singulis momentis aliquid plus solis appearat, sed habet unam successivam, & fluentem.

Omnis ergo Relatio similitudinis est etiam Relatio dissimilitudinis, & omnis Relatio æqualitatis Relatio similitudinis, & Relatio etiam inæqualitatis respectu diversorum. Relations autem similitudinis ex genere suo distinguuntur specie à Relationibus æqualitatis; sicut tam mini Relations similitudinis quam æqualitatis distinguuntur specie à Relationibus causa & effectus. Non ergo negamus distinguiri alias Relations specie, sed solum dicimus non necessariò distinguiri specie ad distinctionem specificam terminorum, ut jam ostendimus in Relationibus similitudinis & dissimilitudinis.

Id tamen hic note, non esse improbabile, quod aliqui dicunt, quando nascitur novus Filius non necessariò produci novam Relationem integrum Partenitatis ad illum in Patre, sed solum addi novam partem priori Relationi. Sicut dicunt aliqui probanter, si proponatur novum aliquod objectum, dum oculus varia intuetur, non necessariò dari ad id novam visionem ab aliâ separatam, sed novam partem addi, & cum illâ continuari.

S E C T I O X V I I .

De tribus generibus Relationum: ubi de Relationibus Aequiparantia & Disparantia.

Primò notanda triplex illa divisio Relationis in tria genera ab Aristotele assignata; primum genitrix Relationum quæ fundatur in unitate & numero; per unitatem autem non intelligitur genus. unitas perfectissima, seu numerica, cum ad Relationem requiratur distinctio fundamenti à termino, nihil autem distinguitur à seipso, imò nullum simile est idem. Per unitatem ergo intelligitur quæcumque convenientia realis, sive sit in qualitate, siccum ait Aristoteles similia sunt quorum una est qualitas: sive in substantia & sic etiam ait, eadem sunt quorum substantia est una sive in quantitate, sic aequalia vocat quorum una est quantitas. Præcipua tamen similitudo fundatur in convenientia specifica. Per numerum intelligit hic Aristoteles diversitatem, quæ facit distinctiōnem, seu numerum.

Ex occasione hujus divisionis Aristotelis Relationum, operæ pretium est adverte quid de hac scribat S. Thomas quest. 7. de potentia corp. ubi Clarissime ait, Philosophum posuisse quasdam Relationes causatas ex quantitate, quasdam ex actione, & passione. & alia hujusmodi, ubi ita claram ponit Relationem distinctam à fundamento & termino, ut nullus de mente ipsius Fundamenti & relictus sit dubitandi locus. Et ad 4. in eodem ait, aliquid dici similia secundum qualitatem, causaliter, seu quatenus unitas in qualitate causat Relationem. Ad secundum vero solvit argumentum ilud de processu in infinitum, qui arguitur ab adversariis sequi ex distinctione Relationis à fundamento, ait enim, Relationes, cum sint ipsa ratio referendi, referit seipso, non per Relationem distinctam, quod, inquit, non competit substantia absoluta. Quid clarius?

Secunda

III.
Secundum
genus Rela-
tionum fun-
datur in a-
ctione &
passione.

Secundum genus Relationum est eorum, quae fundantur in actione & passione, ut Relatio Paternitatis fundatur in generatione, Relatio causae & effectus in productione: vel quae fundatur in quasi actione, ut secundum aliquos. Relatio Magistri ad Discipulum, Domini ad servum &c. Multa vero sub hoc secundo genere recententur ab Aristotele, quae ad Transcendentalem potius Relationem spectant, quam Pradicamentalem: sub hoc enim genere collocat causam praeteritam, & futuram in ordine ad effectum praeeritum & futurum, cum tamen Relatio Pradicamentalis necessarium requirat terminum existentem, ut ostensum est supra lect. decimaterciaria.

IV.
Terium
genus est
mensura-
bilis.

Tertium Relationis genus est Relatio mensura & mensurabilis, ut Relatio scientia ad scibilem, sensus ad sensibilem, &c. sensus enim, habitus, & scientia mensurantur quasi à suis objectis propriis, ad illa namque sola & non alia referuntur, unde objectum vocatur quasi obiectum, ut in Log. diximus. Hac tamen Relations ab aliquibus censentur solum Transcendentales.

V.
Relatio Ä-
quiparantia
& Dis-
quiparantia.

Relatio prædicamentalis, alia Äquiparantia, alia Disquiparantia; illa est, quando ex parte utriusque correlative datur Relatio ejusdem rationis, ac de nominationis, & ut ita dicam homogenea, ut Relatio similitudinis inter duos parientes albos. Relatio Disquiparantia est, quando ex parte utriusque extremitati resultat Relatio, & denominatio diversæ rationis, seu heterogenea, ut Relatio Patris & Filii.

S E C T I O N E X V I I I .

Discutuntur reliqua ad Relationis notitiam
specientia.

I.
Homines
post resur-
rectionem
habetur
Relationes
Paterni-
tatis, & Fi-
liationis.

Quæres primò, utrum post Resurrectionem erunt homines Patres & Filii sicut prius? Resp. affirmativè: Deus enim intuitu prioris productionis, iterum Relationes illas reproducit: unde sicut ob primam generationem manet per totam vitam Relatio Paternitatis & Filiationis, licet generatio illa dudum abschierit, quia scilicet entitas Filii semper conservatur intuitu illius, ita & in reproductione, quia etiam intuitu primæ illius generationis Filius, saltem mediare, reproducitur. Conf. Beatissima virgo nunc est propriissime Mater Christi, non minus quam ante Christi mortem, vel suam, ergo idem erit in aliis matribus respectu suorum filiorum. Utrum autem eadem numero Relatio resultavit in B. Virgine respectu Christi, quæ erat ante mortem, vel alia, (idem est de Relationibus aliarum matrum) dubitari potest: si dicatur Deum una cum substantia simul reproducere in resurrectione omnia eadem accidentia, affirmari poterit, si minus, negari.

II.
Relationes
disquipa-
rantia non
fuscipli
magis &
minus.

Quæres secundò, utrum Relationes fuscipli magis & minus? Non est sermo de Relationibus Disquiparantia, Patris scilicet & Filii, has enim non fuscipli magis & minus, sed consistere in indivisibili certum est, cum omnes Patres sub conceptu Patrum sint æqualiter Patres, & omnes Filii æqualiter Filii, licet perfectione, dignitate, & excellentia Paternitas increata ceteras omnes infinitè superet, utpote unde *Omnis Paternitas in celis & in terra nominatur. 3. ad Ephes. 15.* & idem est de Filiatione increata.

III.
Relationes
æqualitatis
& simili-
tudinis.

Loquendo itaque de Relationibus Äquiparantia, Relatio æqualitatis non fuscipli magis & minus, consistit enī in indivisibili; hic quippe est conceptus æqualitatis inter duo, si enim unum ab altero

tantillum excedatur, non sunt æqualia. Idem est de Relatione perfectæ similitudinis; licet enim vulga riter dicantur duo esse similia, si habeant eandem qualitatem, duo parientes ex gr. habentes albedinem; ut tamen aliqua sint perfectè similia, habere debent qualitatem, albedinem ver. cau. in eodem gradu.

Aliud est de Relationibus inæqualitatis, & dissimilitudinis: in quantitate enim, tam continua, quam discretæ potest esse major vel minor excessus, ut magis in longitudine excedit palmum decesspeda, quam ulna, & in discretâ magis inæquales sunt numerus tudines, binarius & centenarius, quam binarius & denarius. Quo sensu dixit Aristoteles 4. Met. c. 4. fine, non eodem modo errare eum, qui putat quatuor esse quinque, & qui mille. Idem est in Relationibus dissimilitudinis, magis enim dissimile est albo aut calido ut sex nigrum & frigidum, quam calidum solum, aut album ut duo. Unde Relations inæqualitatis, & dissimilitudinis suscipiunt magis & minus.

Quæres tertio, utrum dari possit conceptus omnibus Relationibus Prædicamentibus communis? in eo sita est difficultas, conceptus enim hic esse debet, quod sit id cuius totum esse fit ad aliud, hæc enim est definitio Relationis ab Aristotele assignata, sed non potest esse hic conceptus communis omnibus Prædicamentis, ergo Probat minor, Relativa sèpè sunt mutua, ergo omne Relativum non refertur ad aliud, cùm referatur ad Relativum. Relativum autem non est aliud à Relativo, nec Relatio aliud à Relatione.

Resp. hoc in nostrâ sententiâ afferente Relationē terminari ad absolutum, non habere difficultatem, etiam intelligatur definitio in sensu in objectione posito; cùm enim referatur ad absolutum, refertur ad aliud, seu ad id quod non est Relatio; unde refertur ad Relativum solum materialiter, seu ad id quod in se habet Relationem, non formaliter, seu ut est Relativum, nam ut dixi, Relatio, licet respiciat terminum, qui in se habet Relativum, non tamen respicit ipsam Relationem, Filiationem ex gr. sed fundamentum hujus Relationis, nempe hominem genitum.

Adic sensum definitionis Relationis, dum dicitur referri ad aliud non esse, ut referatur, ad id, quod est distinctum ab omni Relativo, etiam formaliter, seu quod non debeat referri ad Relationem, sed per referri ad aliud intelligitur quod referatur ad aliquid realiter à se distinctum, sive sit Relatio sive non. Quare si Relatio Paternitatis, sicut refertur ad hominem genitum, ita refertur ad Filiationem, vera ad huc esset definitio, & conceptus hic communis Relationis, verè enim refertur ad aliud, cum Filiatione sit aliud, seu quid realiter distinctum à Paternitate.

Quæres quartò, quo pacto intelligatur commune illud dictum Philosophorum, Ad Relationem non dari per se motum? Resp. ut suprà latius dictum est sec. 9. n. 2. sensum illius esse, non per se à natura intendit Relationem. Dum enim natura producit flos, id quod tunc intendit est flos ille produktus: quod autem ad productionem hujus floris resultet in alio flore Relatio similitudinis ad hunc, non intendit per se natura, sed secundariò tantum, & quasi per accidens sequitur. Ex hoc autem axiome manifeste sequi videtur secundum opinionem philosophorum dari debere Relationem aliquam ab entitate Patris ex gr. & Filii, seu ab illo complejo distinctionem, aliquo dabitus per se motus ad Relationem, nam ad utramque partem illius complexi, entitatem scilicet Patris & Filii datur per se motus, ergo etiam datur per se motus ad Relationem, si Relatio nihil aliud sit, quam hæc duas entitates. Et hæc de Relatione sufficiant.

DISPU-

VI
Respo-
daris pos-
sunt
concep-
tus
Relati-
onibus
Prædi-
camentis
communi-
s.

VII
Quo sensu
dicitur Re-
latio refiri
ad aliud.

VIII
Quo modo
intelligatur
non dari per
se motum ad
Relationem.